ATEITIS

NUO 1911 M.

1933 M. GRUODŽIO MĖN. 12 Nr.

TURINYS

1. Sveikas, mielasis jaunime — *Pr. Dovydaitis* 497
2. Anapus jūrių, Kelionė į naktį (eil.) — *B. Brazdžionis* .. 500
3. Ateisi, Dieve (eil.) — *K. Zupka* 501
4. Liūdnas paklausimas (eil.) — *M. Linkevičius* 501
5. Šarmotos liepos — *J. Povilonis* 502
6. Kristaus ženklas — *Em. Fiedler* 507
7. Eina į bažnyčią — *Paul Keller* 513
8. Kruvinoji Kražių drama — *J. Virbickas* 517
9. „Silkės“ — *M. J.* 529
10. Ne Soldine — *Br. Rasimavičius* 534
11. Sportas (veda *P. Vaitonis*) 535
12. Knygos: *Bern. Brazdžionio* „Krintančios žvaigždės“ ir *Vl. Solovjovo* „Šventosios Istorijos filosofija“ 538
13. Anketa 540
14. Valančius šaukia 541

Viršelyje *H. Naruševičiūtės-Žmuidzinienės* „Madona“.

„ATEITIES“ { Redakcija ir administracija: Kaunas, Laisvės Alėja 3, Telef. 26-76.

„Ateities“ kaina: Lietuvoje metams 15 lt., pusm. 8 lt. Moksleiviams: metams 6 lt., pusm. 3 lt. Užsieny: metams 20 lt., pusm. 10 lt.; moksleiviams perpus pigiau. Atskiras num. 1,75 lt.

„Ateities“ skaitytojams ir platintojams

pr'menаme, kad su šiuo „Ateities“ n-riu užbaigiame ir šiuos metus. Kiekvieno skaitytojo pareiga atsilyginti (kas dar nėra atsilyginęs) už šiuos metus, ir pagalvoti apie 1934 metų pr-tą. Kiekvienas anksčiau pr'siųstas pr-tos litas yra prisidėjimas prie žurnalo tobulėjimo. Todėl ilgai nedelsdami siųskite pr-tą ir 1934 metams.

Platintojai turi baigti tvarkyti šio pusmečio pr-rių sąrašus, išrinkti pinigus ir juos perduoti vyresniajm globėjui, kad Jis tuojau po Kalėdų persiųstų juos adm-jai ir praneštų kiek bus skaitytojų 1934 m. I pusm.

Skaitytojai, kurie ima „Ateitį“ per platintojus ir norės dalyvauti dovanų paskirstyme, turi iš anksto (ligi vasario mėn. 1 d.) apsimokėti platintojui, kuris tuos pinigus perduoda vyresniajam globėjui ir praneša adm-jai pavardes tų skaitytojų, kurie yra *apsimokėję už visus 1934 metus ir nori gauti dovanų.*

100 dovanų „Ateities“ skaitytojams žiūr. IV virš. pusl.

Akc. „Žaibo“ B-vės spaustuvė Kaune, telef. 20 ir 35-35.

ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

12 Nr. 1933 m. Gruodžio mėn. XXIII

Sveikas, mielasis jaunime, Kristaus gimimo šventėms besirengiąs!

(Adventų atviras laiškas „Ateities" skaitytojams-joms ir visiems jos prieteliams)

Jau baigiasi adventai, artinasi Kristaus gimimo šventės, Kalėdomis vadinamos. Tos šventės kiekvienam moksleiviui dar tuo malonesnės ir labiau laukiamos, kad jos atneša bent dvejetą savaitėlių atostogų. O kas nelaukia atostogų!?

Betgi prieš išsiskirstydami atostogų šiąja, adventų, proga pasikalbėkime apie adventų kilmę, jų reikšmę ir jų santykį su Kalėdomis bei jų atostogomis.

Adventus — lotynų kalbos žodis, reiškiąs *atėjimas,* jau buvo vartotas Romos imperijoj laikais dar prieš Kristų. Būtent, šiuo žodžiu bet kurio didžiulės Romos imperijos miesto gyventojai žymėdavo atvykimą į jų miestą kokio didelio asmens, sakysim, paties valdovo, imperatoriaus. Tokiu atveju, pav., kalbėdavo apie *Adventus Augusti,* t. y. apie imperatoriaus Augusto atvykimą.

Laikais po Kristaus, krikščionybės vadovai žodį adventus panaudojo K r i s t a u s a t ė j i m u i pažymėti ir juo pavadino tam tikrą laiką prieš Kristaus gimimo šventes; per šį laiką Kristų tikintieji buvo ir yra raginami atitinkamai pasirengti Kristaus atėjimo šventėms. Adventai, be to, yra dar ir bažnytinių (liturginių) metų pradžia.

Kaipo prisirengimas Dievo malonės šventei, adventai, Katalikų Bažnyčios mintimi, turi būt rimtos atgailos ir susikaupimo, bet drauge ir džiaugsmingo laukimo laikas. Tai atitinkamu būdu išreiškia Bažnyčios įsakymai, bažnytinės adventų maldos, parinktos evangelijų ištraukos, giesmės ir liturginiai drabužiai. Atgailos momentą, antai, išreiškia vijoletinė liturginių drabužių spalva, negiedojimas Gloria, Te Deum, Aleliuja, skaitymai iš evangelijų apie Paskutinįjį Teismą ir atgailos skelbėją šv. Joną Krikštytoją, uždraudimas tikintiesiems kelti iškilmingas vestu-

ves, rengti triukšmingus pasilinksminimus, šokius ir kt. Adventų pradžia laikoma šv. Andriejaus diena (Lapkričio mėn. 30 d.), kai ji atitenka į sekmadienį, arba artimiausias sekmadienis po šv. Andriejaus dienos. Todėl Lietuvos žmonėse ir patarlė susidarė: „Šv. Andriejus nukarpo (muzikantams) striūnas".

Adventų metu, be to, auštant dar laikomos vadinamos rarotinės šv. Mišios Šv. Mergelės Marijos garbei. Šioms Mišioms toks vardas tekęs dėl to, kad jų pirmoji kintamoji maida, vad. Introitus (įžanga) prasideda pranašo Izaijo žodžiais, kuriais jis išreiškė žmonijos didį, skausmingą ilgesį belaukiant Gelbėtojo atėjimo. Lotynų kalbon išversti tie maldos žodžiai skamba: *Rorate coeli desuper, et nubes pluant iustum: aperiatur terra, et germinet Salvatorem;* o lietuviškai tatai reiškia: „rasokite, dangūs, iš aukštybių, ir tegul debesys išlyja teisųjį, tegul atsiveria žemė ir teišželdo Gelbėtoją".

Bažnyčios istorijoj adventai siekia atgal iki 5-jo šimtmečio. Liturginę adventų pamaldų formą, rodos, yra nustatęs didis popiežius šv. Gregorius (miręs 604 m.). Seniausio laiko adventuose būta 5 sekmadienių. Nuo 9—10-jo šimtmečio adventai aprėžta 4 sekmadieniais. Kadangi adventuose turi būt keturi s e k m a d i e n i a i, tai pačių adventų ilgis esti nevienodas — nuo 3 iki 4 savaičių. Šiais metais, antai, adventai trumpiausi, tik 3 savaitės, o pernai buvo ilgiausi — 4 savaitės.

Adventų įvedimo pradžioj ne tik adventų laikas buvo ilgesnis (nuo šv. Martino, Lapkričio mėn. 11 d.), bet buvo įsakyta ir pasninkaut tris dienas savaitėje. Bažnytinis Mâcon'o susirinkimas (583 m. po Kr.) buvo nustatęs pasninką pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais. Bet nuo 11-jo šimtmečio pasninko laikas buvo trumpinamas, nuo 12-jo šimt. pasninkas buvo sušvelnintas iki paprastos abstinencijos. Nuo 14-jo šimtm. ir jos nesilaikyta. — Tokis tat adventų tikslas, kilmė ir jo istorija.

Katalikų Bažnyčia, didžiausia žmonijos auklėtoja, adventų laiką įvedė pedogaginiais motyvais. Kad adventams skirtas laikas ir sutrumpėjo, ir pasninkas tapo panaikintas, betgi adventai savo auklėjamąją prasmę turi ir dabar kaip turėję. Tik pasistenkime į ją įsigilint, ją suprast ir pasinaudot. Adventų prasmę įvertint skirta pirmiausia tam jaunimui, kuris yra pasiryžęs *Omnia instaurare in Christo.*

Žmonija laukė Kristaus atėjimo neišpasakytai ilgėdamosi. Mūsų Tėvynė Lietuva į krikščioniškų tautų šeimyną yra įvesta dar taip nesenai, — tik prieš 500 metų Didžiojo Vytauto pastangomis. Užtat tikrosios Kristaus dvasios joje dar labai nedaug. O reikia, kad visa mūsų brangioji Tėvynė kuo giliausiai tąja dvasia persiimtų, nes tai yra vienintelis laidas jai likti gyvai ir stipriai. Todėl šiandien ji dar labai Kristaus dvasios reikalinga, ji labai jos ir ilgisi.

Dėl to adventų laikas tam jaunimui, kuris yra pasiryžęs savo

Tėvynę Kristaus dvasia persunkti, ją Kristui užkariauti, — yra itin svarbus laikas pasirengti būti Kristaus kariais.

Įsidėmėkime, jaunime, visam savo amžiui šią tiesą: Kristui nieko nelaimėsime, neužkariausime, jei patys savy Kristaus nė kiek neturėsime! Taigi, pirmiausios mūsų pastangos turi būt nukreiptos šiąja linkme — kad Kristaus mumyse bent kiek įsigytume. Bažnytinis adventų laikas tam sudaro palankiausias apystovas. Tad jomis pasinaudokime ir į jas prisiderinkime.

Prideramai rimtai praleidus adventus, bus ypač mums malonu sulaukti bei švęsti savo artimųjų tarpe ir linksmąsias Kristaus gimimo šventes. Tos šventės mums primins tas skurdžiausias apystovas, kuriomis Kristus Gelbėtojas yra į mūsų Žemę atėjęs. Tatai turės mums priminti mūsų pareigas mūsų skurstančių brolių atžvilgiu. O Kristaus geram bendradarbiui brolis yra kiekvienas žmogus, jo artimas, pirmiausia toks, kuris yra reikalingas visokeriopos pagalbos. Neškime tą pagalbą, kokią ir kaip išgalime, kad ir jie galėtų bent kiek kalėdinio džiaugsmo pajusti. Tai mūsų svarbus darbas Kalėdų atostogomis.

Neužmirškime taip pat savo pareigų kaip susipratę katalikai ir katalikiškos spaudos atžvilgiu, nes Kalėdų metas — tai spaudos platinimo metas. Paaiškinkime savo šeimoms ir kaimynams, kaip turi pasielgti šiuo atžvilgiu susipratęs katalikas.

Taigi, mielasis jaunime, ir kalėdinių atostogų metu mes nedribsosime, be tikslo nesibastysime ir šiaip niekais brangaus laiko neleisime. Mes ir ilsėsimės ir dirbsime drauge, arba, kitaip pasakant, ilsėdamiesi dirbsime ir dirbdami ilsėsimės.

Linkiu tat visiems „Ateities“ skaitytojams, platintojams ir visiems prieteliams rėmėjams praleisti besiartinančias Kristaus gimimo šventes su didžiausia nauda savo sielai ir savo Tėvynei.

Linkiu visiems tikruoju, tyruoju džiaugsmu pasidžiaugti, kokiu berods tegali džiaugtis tik tyros, skaisčios sielos. O sieloms paskaidrinti ir skiriamas adventų laikas.

Mes to džiaugsmo turėsime, jei pasidarbuosime kaip Kristaus ir katalikiškojo veikimo apaštaliukai.

Taigi, Dieve, duok visai mūsų stipriais Kristaus dvasios ryšiais susirišusiai šeimynėlei laimingai sulaukti Kristaus gimimo švenčių, paskui po jų tuojau ateinančių Naujųjų Metų ir vėl susitikti eiliniame moksleiviškame darbe.

Sudiev! Iki „Ateity“ susitiksime ir vėl bendrausime jau naujaisiais, 1934, metais! Jūsų *Pr. Dovydaitis.*

Iškeliavusiems į Šiaurės ašigalį A. Šeškevičiui iš Biržų ir Romantikui iš Rokiškio pažadėtąsias dovanas — pirmajam Vl. Solovjovo „Šventojo Rašto filosofiją“, antrajam prof. J. Ereto „Vokiečių literatūros istoriją“ — jau išsiuntėme. Daug atsakymų visai nebuvo svarstyti, nes Redakcijos buvo gauti labai vėlai.

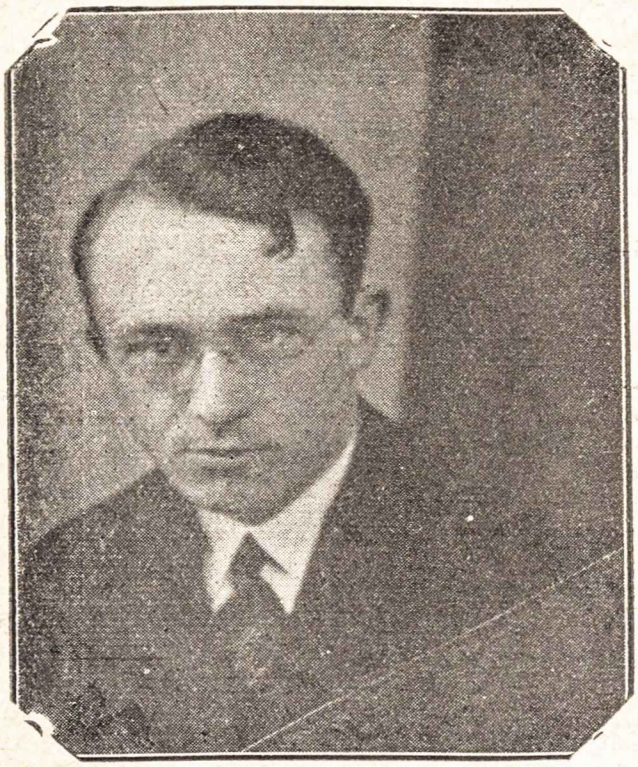

Bern. Brazdžionis

Anapus jūrų

(Iš „Krintančių žvaigždžių")

Anapus jūrų baltas laivas plaukia,
suglaudžia plaukdamas bures
ir nesuspėjančių kelias dienas palaukia,
ir ima skęst į gintaro marias.

Keliais keleiviai eina ir nueina —
nueis, nuskęs ir ženklo nepaliks,
švies švyturys kas dieną pakaleiną,
ir danguje žuvėdros pasiklydę klyks.

Anapus jūrų saulė nusileido,
tekėjo žvaigždės aukso spinduliais —
anapus jūrų, neparodžius veido,
ir mūs nelaimė nusileis.

Kelionė į naktį

Sesuo man tarė — tu ne mano brolis,
ir brolis tarė — tu ne mano brolis —
o kur aš mielą seserį, o kur aš mielą brolį
rasiu ir seseriai ir broliui tolimas.

Yra ten Alpėse giliai po sniegu
sena ir užpustyta san-bernardinų koplytėlė,
pas varpą vienišas ir šaltas varpininkas miega,
miega sapnuodamas, kad angelas atėjo ir pakėlė...

Ir eina jis manęs ieškodamas pakalnėn
per naktį ir perdien, per vėją, per pusnis, per atlydžius ir šaltį —
rodos, jau kaktą palietė, uždėjo ranką gerą, švelnią,
rodos, jau vedą palietė, rodos, jau širdį palietė...

Širdis užmigs, širdis nubus, širdis senelė be peruko,
o taip, o taip — širdis pradėjo nebeplakti,
per rūką pasaka, viskas viskas per rūką,
per rūką ir gyvenimas — kelionė į naktį.

Kazys Zupka

Ateisi, Dieve

Per sidabrines mūsų krašto platumas
Mažučiu kūdikiu sugrįši, didis Viešpatie,
Eglučių viršūnėlės žvaigždeles barstys šventai procesijai,
O išnakčių keliams tavasis darbas — tavo žemė švies pati.

Ateisi, Dieve, šalstančio žmogaus sušildyti
Ir pats norėsi, kad žmogus tave priimtų:
Iš grįčios grįčion eisi prasto žemdirbėlio,
O gal ir rūmuose pakvies kas nors iš šimto.

Ateisi ir žengnosi baltą paplotėlį.
Ateisi ir paliepsi nedaliai pasaulyje nors dienai liautis.
Tiktai ar bus tau mūsų namas tvartas Betlejemo,
Tiktai ar būsime tau asilas ir jautis.

Ir jei nebūsime verti tavęs priimti,
Tegu atsikelia žmogus paslydęs,
O padaryk, kad būtume žmogus su Dievu
Ir tu mums — Dievas didis.

Myk. Linkevičius

Liūdnas paklausimas

Kas pavogė nuo lūpų vieną kartą skausmo poterį,
Kaip brangią sesės špilką:
Ar iš dausų nukritusi svajonė,
Ar parugės vosilka.

Ir aš ilgai nebekalbėjau skausmo poterių
Ir, nežinodamas, kas buvo ta vagilka,
Meldžiausi ir nukritusiai dausų svajonei
Ir parugės vosilkai.

O kas šiandieną mano lūpas skausmo poteriu,
Lyg parudavusiu lapu apvilko:
Ar sielvartas, sutirpdinęs dausų svajonę,
Ar gal ruduo, seniai jau numarinęs parugės vosilką.

Juozas Povilonis

Šarmotos liepos

Fragmentas

Liucė žiūri pro langą, o už jo šaltas vėjas žaidžia su lengvu, kaip brangių pagalvių pūkas, sniegu. Kaip nepaprastai viskas atrodo: per kelias sekundes vėjas suneša sniegą į kalveles, tarytum gražiausias pilis pastato, įvairias, kaip gėlės langų stikluose, taip pasakiškų pristato bokštų, iškarpo juos dantimis, ir tose sniego pilaitėse tik gyventojų trūksta. Visa gamta valandėlę nutyla; nutyla lyg įsiklausydama į kažkokią kerėjančią paslaptį: lyg didysis Kūrėjas būtų mostelėjęs ranka, kaip anuomet audringą naktį apaštalų laive. Valandėlę taip tylu, lyg girdėtum kaip šaltis lango stikluose lėtai braižo gėles be vardų.

Bet štai, iš už trobų ūžtelėjo nauja sniego banga, prabėgdamas vėjas sušvilpė tokiu kerštu, kad visa susimaišė, iširo, sugriuvo; pilys nuvirto į griovius, o vėjas vis neša, vis siaučia, bėga laukais staugdamas, nešdamasis sniego sūkurius ir vėl kur nors pastatys naujas, gal stipresnes, gal dar gražesnes pilis, kol vėl ateis kita, visa naikinanti vėjo banga.

Liucė pasipurto, lyg šaltis sustingusiomis gėlėmis būtų apraizgęs jos širdį. Ji pradeda pusbalsiai niūniuoti kažkokios dainos meliodiją apie lūkesį ir liūdesį, tarytum tas vėjo žaidimas sniego pilimis būtų privertęs ją kažko gailėtis, kažko griūvančio, kaip ir tos pilys. Tas vėjo žaidimas toks panašus į gyvenimą. Čia sukuri gražiausias svajones, o čia žiauri realybė pūstelėjo, ir visa sugriuvo. Pagaliau ne! Ji svajoti nė nemėgo: šventus jos pasiryžimus, kuriuos, rodos, tuojau apvilksi realios skaidrios laimės rūbu, kaip sniego pilis vėjas, blaško piktas gyvenimas.

Nekantrios laukimo valandos gesina giliai širdyje užsižiebusią ugnį, naikina gėles, kurios sukrovusios didelius jos širdy žiedų pumpurus, rodos, tuoj tuoj pražydėsiančius saulėtekio varsų žiedais — o visa tai pavadinsi laime.

Jos kambarėlis pavirto neišmatuojama erdve, kurioje ji skęsta, grimsta į nesuvokiamą begalybę.

Liucė tebelaiko rankose paskutinį jo laišką ir kelintąsyk skaito žodžius:

...«Liucija, kiekvieną dieną ilgėdamasis Tavęs renku plytas tam židiniui, kuriame netrukus įdegsime savo laimę».

Dar neseniai šitie žodžiai buvo aiškūs ir ją džiugino, bet dabar jau tiek laiko prabėgo, o jis vis nieko neberašo, nė vieno žodžio, o juk čia pat šventės, kurias seniai jau žada čia praleisti. Dabar nieko.

Ji dar kartą paima visus laiškus, rašytus iš tolimos Prancūzijos, perskaito daug sykių jau skaitytus sakinius, bet nieko neberanda, kas ją nuramintų. Jis visuose laiškuose tas pats, visur vienodas ir pasiilgęs.

Susimąsčius ji tyli o vėjas švilpaudamas bėgioja apie langus ir pilsto sniegą iš vienos vietos į kitą.

Susimąsčiusi Liucė nė nepastebi įėjusios motinos. Žiūri ji į mylimą dukterį, palinguoja galvą ir priėjusi paglosto jos plaukus.

— Liuse, tu užsisvajojus sėdi, o svetys vienas. — Ji žodžius taria lėtai su besišypsančiu veidu.

— Svetys... svetys... — ji lyg nesąmoningai pakartoja ir išskirstytus laiškus greit apmeta knygomis. — Jis gali būt, gali ir nebūt — man tas pats... — ir atsistojusi prieina prie veidrodžio pataisyti plaukų.

Liucė veidrody mato save ir į stalą atsirėmusią motiną giedriu ir ramiu veidu, tarytum jos visai būtų nepaveikęs vargas, ar kančia. Ne, šią paslaptį išduoda tik plaukai pabalę. Ji vėl kalba savo dukrelei:

— Juk jis tik dėl tavęs vieši...

— Nekalbėk, mama, apie tai. — Ji lyg supykusi.

O motina dar labiau pralinksmėja.

— O jei ponas Julius nieko neberašys... Paskui gailėsies...

— Aš nieko nesigailiu, — ir ji išeina į salioną pralinksminti nuobodžiaujančio svečio.

— Matot, ponas Vytai, kaip pas mus bloga svečiuotis, galima mirti iš nuobodumo.

— O ne, kada su Jumis būnu, tai niekuomet nenuobodu Štai, iš albumo skaitau kaip iš knygos. Daug randu pažįstamų.

Ji prieina arčiau ir pažiūri į atverstą puslapį. Ji nejučiomis parausta. Į ją žiūri gilios Juliaus akys. Po dideliais blakstienais pasislėpusiose akyse ji vėl pajunta glūdint tą jėgą ir nenumaldomą laimės troškulį, kuriuo jis veržiasi į gyvenimą, ieškodamas laimės abiem: jai ir sau. Tos akys vėl visa prikėlė iš praeities kapo: gražios praeities valandos ėmė slinkti puikiais vaizdais, ant kurių puolė piktas svečio šešėlis. Ji dar labiau ėmė neapkęsti Vyto, šito svečio, kuris čia vieši tik dėl jos. Iš jo riebaus ir apskrito veido žiūri į ją apsiblaususios pilkos akys ir blizga kokčiai tuščiu pasididžiavimu. Jis dešimčia metų už ją vyresnis, svieto perėjūnas, daužęsis visais keliais, leistais ir draustais, o per tą laiką įpratęs į visa žiūrėti pro pinigą, už juos visa gauti — perkama ir už pinigą neįperkama, — o dabar, jau nebepajėgdamas ir savęs valdyti, tiesia suteptas rankas į šitą tik pražystančią leliją, kuri dar nesuspėjo pasidžiaugti svaigiomis jaunystės svajonėmis, siekia ją nuskinti ir paskandinti kasdienio gyvenimo purve...

Liucei dar tolimesnis atrodo Vytas, bet Julius, kur jis? Argi jis pamiršo ką reiškia toks šventas ilgesys?..

2.

Slinko dienos.

Lauke pūga nurimo, ir pro skystus debesis dažnai pažiūri baltas saulės veidas.

Liucėj įsigyveno nejaukus abejojimas. Ji atrodo liūdna, greitais ir nervingais mostais atsakinėja į visus klausimus. Ji laukia, tiki ir netiki sulaukti. Ji myli ir neapkenčia. Didelės mėlynos jos akys, pirmiau spindėjusios viliojančia liepsnele, dabar retai kada nušvinta; tame jos susimąstyme pasidarė dar paslaptingesnės, dar labiau erzinančios svetį.

— Mes vieni, — atsisėda arti jos Vytas ir smalsiai pažiūri į ją, lyg norėdamas kažką pradėti.

— Mes vieni, — jis dar kartą pakartoja.

— Tai kas iš to? — ji staigiai paklausia ir žiūri į jį.

— Aš manau, supranti, panele Liussi, kodėl čia taip ilgai svečiuojuos ir apie ką noriu kalbėti?

— Tikėkit man, nieko nesuprantu...

— Nejaugi? — jis taria dėl netikėto jos atsakymo sumišęs, o ji pakyla, prieina prie patefono ir uždeda plokštelę su daina apie nusivylusią Rebeką.

— Girdėjau, laukiat šventėms svečių iš toli? — lyg atsiminęs, kad reikia kalbėti, paklausia ją ponas Vytas.

Ji grįžta nuo patefono niūniuodama tą pačią meliodiją, sėdasi ir klausia jį:

— Svečių tai bus, bet apie ką Jūs anksčiau norėjote kalbėti?

— Aš norėjau pasiskųsti, kaip vienam nuobodu gyventi...

— Man, rodos, kad maloniausia...

— Ne...

— Tai veskite...

Jis tartum negirdėjo to patarimo, tik klausės, kaip patefonas baigia liūdną Rebekos dainą.

— Žinai, Liussi, — nė „panele“ nepridėjęs, atsisuko į ją, — juk daug dienų praleidom drauge, o ar nebuvo gana smagu? Aš t kiuosi, kad mane pažįstat gerai, o aš Jus irgi nemažiau. Manau, kad nenuobodu būtų mums gyventi.

— Man ir dabar nenuobodu, — ji nutraukia nebaigtą mintį.

— Bet abiem kartu?..

— Žinoma, žinoma, — ir ji lyg nusijuokia. »Kelintai kalbi apie tai?“ — ji pagalvoja ir nueina pakeisti plokštelės.

Pakyla tylus ir supantis valsas. Ji padaro kelis žingsnius, imituojančius šokį, tada jis nusilenkia jai ir kviečia. Jie lėtai daro žingsnius ir sukasi. Bet Liucei taip nepatinka. Ji norėtų dabar suktis iki apsvaigstant, suktis ir pamiršti viską. Ji sukasi užraudusiu veidu, sukasi į taktą siūbuodama, ir jai atrodo, kad su ja žemė ir dangus siūbuoja ir supasi.

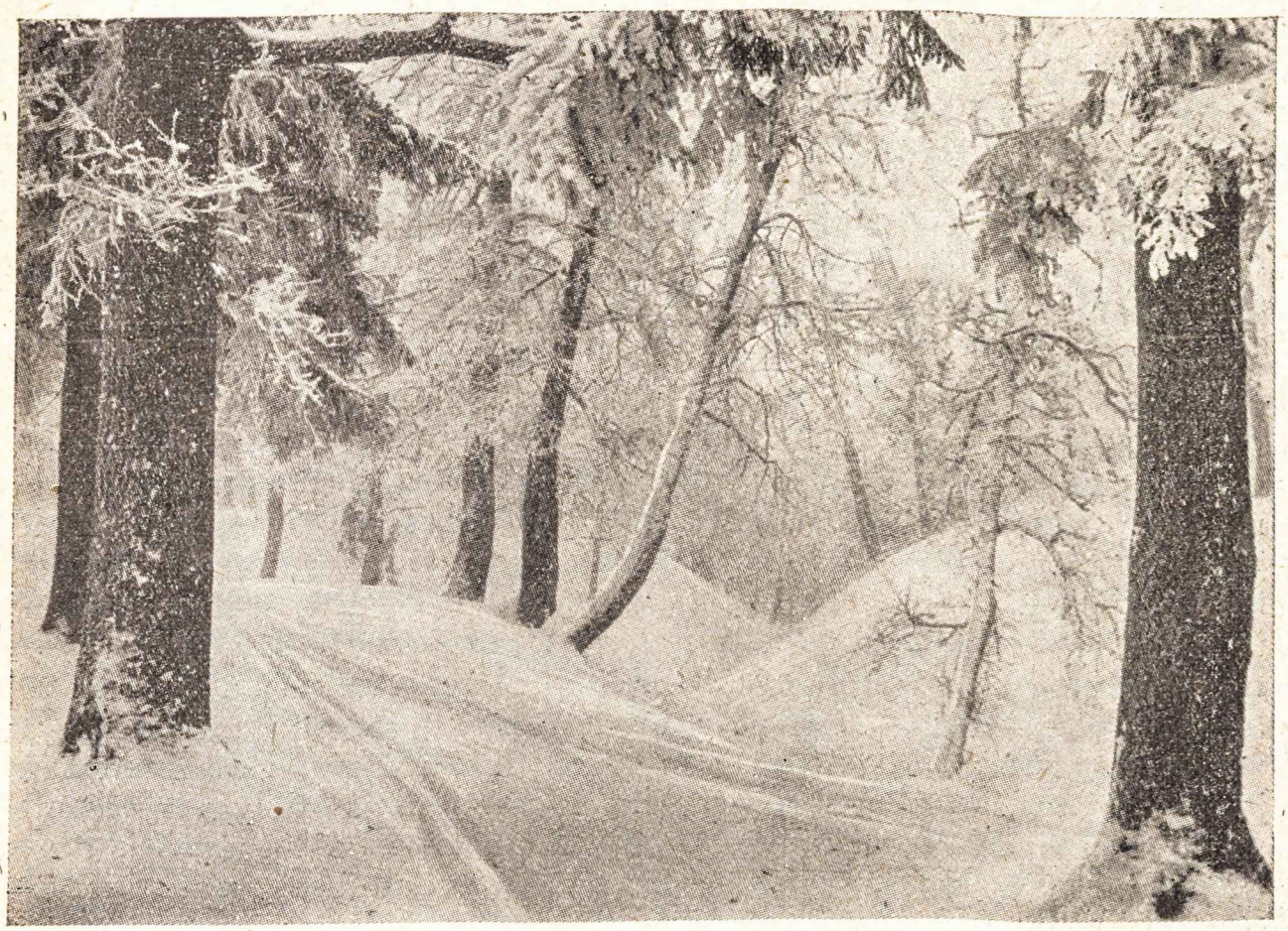

Žiema jau čia „N. R.“

Pailsusi atstumia jo rankas ir puola į savo kambarį, lyg išsigandusi, kad kas nepamatytų jos jaudulio.

— Kokia ji keista kuris laikas, — kalba už ją į kambarį įėjusi motina ir kviečia svečią vakarienės.

O Liucė priglaudžia veidą prie šalto stiklo ir junta, kaip muša kraujas. Ji girdi paskutinius valso akordus ir, rodos, mato patefono užrakte išrašytus žodžius: „Liucijai Julius“. Dovana jos vardo dieną.

Iš vilnijančio valso išsineria anas gegužio vakaras.

Tik pražydusios alyvos palinko prie altanos, pro sultingas jų žiedų kekes praplaukė mėnuo. Tada tik pirmą kartą šitas patefonas griežė, o jis kalbėjo jai tada apie tolimą kelionę. „Kada tik grieš patefonas, visuomet atmink, kad aš netrukus grįšiu. Grįšiu pasiilgęs, ir būsim laimingi“. — Ji atsimena tuos žodžius, tą vakarą, junta tik išsprogusių alyvų kvapą ir džiaugiasi. Bet kur jis dabar? Jeigu jis būtų, būtų vėl be galo linksma. Bet dabar jis tyli, o jo žodžius kartoja kitas, su įkyriu klastingumu siūlo jai laimę. Ir ji nebežino ar reikia liūdėti ar skųstis.

3.

— Dabar jau, Liussi, žinai viską, aš lauksiu atsakymo laišku. Per šventes aš gal kokiai valandai ir užvažiuosiu.

— Aš nieko nežinau... Galit užvažiuoti. — Ir ji visu kuo pradeda abejoti.

Kai rogės traukiamos greitų arklių išnyksta tarp alėjos medžių, ji ilgai dar stovi prie lango, lydi jau lauku skriejančias roges, širdy siūbtelia neišaiškinamas skausmas, ir jos akys pasrūva ašaromis.

4.

Ji užlipino voką. Tai buvo atsakymas į patį pirmąjį neseniai išvažiavusio svečio laišką. Ji atsakė trumpai ir suprantamai. Tai buvo pasisakymas liūdesio, ją kankinusio kasdien labiau ir labiau. Bet ji nesakė ko liūdi. Ji parašė netikinti jokiai laimei ir apie ją visai nenorinti kalbėti, bet „atvažiuok atvažiuok, ponas Vytai, bus linksma, ir šoksime, kol apsvaigsim. Aš trokštu audros, o ne laimės. Audroje užsigrūdinsiu ir pamiršiu viską".

Jai buvo keisti ir nesuprantami tie žodžiai. Bet ji parašė juos visai nusiminusi ir nusivylusi. O vieni iš jų lyg ir viltimi mojo, lyg džiaugsmą žadėjo, bet kai padavė laišką išvežti, dingo vilties ir pamėklės, ji suprato, kad savo laimei pasakė paskutinį sudie.

Po kelių kančios valandų kažkas pasibeldė. Tai laiškanešys. Telegrama: „Netikėtos kliūtys sutrukdė. Ryt atvažiuoju. Julius".

Drebančiomis rankomis sulankstė ji lapą, vėl atlankstė, perskaitė. Ji nežinojo, ar verkti, ar džiaugtis. Tik pusė džiaugsmo. Kažkas prikaišiojo jai netikėjimą. Ak, kam ji parašė tą bjaurų, tą bjaurų Vytui laišką?

Ji nemigo visą naktį. Mėnulio skaidrioj šviesoj, ji vėl iš naujo perskaitė visą praeitį, visas svajones, bet niekaip negalėjo savęs pateisinti. Kam ji nepasitikėjo? Kam ji parašė?

Anksti rytą ji atsistojo prie lango ir žiūrėjo į alėją, o nuo šarmotų liepų krisdamos ynys naikino vakar išspaustas rogių vėžes.

Toli miškely pasirodė greitų arklių traukiamos rogės ir vis artėjo. Jos širdis pradėjo smarkiai plakti, o veidas vėl užraudo, kaip aną vakarą altano e.

Jos gėda ir nerimas auga. Ar ji galės dabar sutikti jį tokia tyra, be priekaišto širdim? Kam ji parašė tą laišką?

Julius karštai paspaudė jos ranką. Karštos, tyros, laiminančios jo akys tirpdo sielos sūtemas. Ji žino, kad jis moka suprasti, moka atleisti. Todėl ji sutiks gimusį Kristų daug linksmiau plasdančia širdim, kaip kada nors.

Kristaus ženklas

Iš *Emil Fiedlerio* raštų
išvertė *Br. Vaitiekūnas*

Negalima būti Dievo sūnumi, nebūnant Dievo sūnų broliu. Tai savaime suprantama. Tikrai Tėvą pažinti reiškia tobulai orijentuotis mūsų santykiuose su kitais žmonėmis. Žmogus, kuris vakar mums buvo dar svetimas ir nevertas susidomėti, per prastas, per kvailas, perdaug neišlavintas, šiandien yra tavo brolis. Vakar tavo nesusidomėjimas svetimuoju buvo savaime suprantamas; bet nuo to akimirksnio, kurį tu save ir jį pažįsti kaip vaiką to paties Tėvo, nesusidomėjimas tampa nebojimu Tėvo, niekinimu šventų teisių ir pareigų, nusikaltimu. Vakar galėjai juoktis iš jo, jei jis buvo baisiai kvailas. Dabar jis yra tikras tavo brolis, kurio kvailumas gali tapti pajuoka, bet tu, atsižvelgdamas į bendrą jūsų abiejų Tėvą, mėginsi jo kvailumą paslėpti. Tėvą pažinti ir pakeisti santykius su žmonėmis, naujaisiais tavo broliais, yra vienas su kitu taip susiję, kaip priežastis su pasėka, šaltinis su srove, ugnis su šilima.

Jeigu tau kas nors duoda geležies gabalą ir sako, kad ji yra karšta, o tu gali ją ramiai laikyti rankoje, tai, iš tikrųjų, ji nėra karšta. O kai tau sako apie kokį nors krikščionį, kad jis labai pamaldus, tai, gal būt, jis nešioja tik šventumo rūbą. Jeigu kas nors kas šeštadienis eina išpažinties ir absoliučiai nieko nežino, ką turėtų išpažinti, tai nuodėmklausys pirmiausia turi pavartoti kokį nors šventą gudrumą, kuris atvertų jo burną senoms, labiausiai pasikartojančioms nuodėmėms pakartoti, tada jis penitetą išteisins ir leis kiekvieną dieną eiti į pamaldas ir šventosios komunijos. Ir jeigu tu susidomėsi tuo žmogumi ir norėsi pamatyti, ar ta dažna religinė praktika yra nuoširdi, pasižiūrėk tik kaip jis myli savo artimą! Pridėk termometrą prie jo artimo meilės, ir tada galėsi pamatyti, kokio kraštumo yra jo Dievo meilė. Jei artimo meilė tikra, tai toks pat jo ir pamaldumas. Jeigu jo artimo meilė niekam netikusi, jeigu jis yra atkaklus, išdidėlis, greitas kitus pasmerkti, neatsižvelgiąs į kitų silpnybes ir nuodėmes, tai jo pamaldumas yra arba dar labai labai silpnas ir mažas, arba nesveikas bei iškrypusiai išaugęs; toks žmogus arba save apgaudinėja arba paprastai veidmainiauja. Šiaipjau, tikra veidmainybė yra reta. Kur aiškiai didelis pamaldumas poruojas su aiškiai dideliu artimo meilės trūkumu, paprastai reikia manyti, kad to žmogaus religingumas guli ant kitų, ne Evangelijos, pamatų. O toks krikščionio pamaldumas yra liūdniausias. Saulė nešviečianti, išsekęs šaltinis, ugnis be šilimos ir Dievo meilė be artimo meilės yra nenormalumai. Pamaldumas be artimo meilės yra netikrieji deimantai, popierinės gėlės. Jis gali visai gražiai atrodyti, bet nėra tikras.

«Tą įsakymą mes turime iš Dievo, kad mylį Dievą mylėtų ir savo brolį. Jeigu kas sakosi mylįs Dievą, o nekenčia savo brolio, tas yra melagis» (1. Jono 4, 20, 21). Šis pasakymas melagiui yra aštrus, tačiau teisingas. Pagalvok, jei kiekvienas krikščionis, kuris su kitu žmogumi negailestingai elgiasi, bloga apie jį kalba, yra jam žiaurus, išdidus ir puikus kitiems žmonėms ir vaidina kultūringą gyvulį», tai jei kiekvienas iš jų tik keturiolika dienų turėtų panešioti mažą, bet matomą iškabą su užrašu «melagis pagal 1 Jono 4,20», tur būt, daug kam tektų tokias iškabas nešioti! Tatai reiktų išsiūti įvairiausiuose rūbuose visokiausiomis spalvomis! O ar tai nepadėtų? O juk mums niekas nekliudo, kad mes sau tokią iškabėlę prisikabintume — tik mums tematomą — keturiolikai dienų! Tu užsirašai tai vizitinėj kortelėj ar šiaip lapely ir pasidedi prieš save ant rašomojo stalo — ir tai kiekvieną kartą, kai tik nori kam nors pasirodyti nebroliškas.

Niekas taip aiškiai kiekvienam nekrinta į akis, kaip tas dalykas, kad mums, šių laikų krikščionims, trūksta tarpusavio meilės. Masonai geriau supranta ir gražiau parodo brolio meilę už mus, o viso pasaulio žydai jaučiasi daugiau kaip viena tauta ir laikosi didesnės vienybės, kaip mes, krikščionys. O aš juk neturiu galvoje bokšto aukštumo konfesijas skiriamųjų sienų. Kaip gi yra su brolio meile tų krikščionių, kurie laiko save nariais vienos, tikros Kristaus Bažnyčios? Mes skaitomės katakombų tikėjimo paveldėtojais, taip pat ir nekatalikiškasis mokslas, nešališkai pažindamas istorinę tiesą, linksta vis labiau ir labiau mus tokiais pripažinti. Į anuos pirmuosius krikščionis senojoj Romoj rodė pirštais ir sakė apie juos: «Žiūrėkite, kaip jie vienas kitą myli!» O jeigu šiais laikais kas nors apie mus tą pat pasakytų? Tai būtų žiauriausia ironija, būtų gryniausias pasityčiojimas! Žiūrėkite, kaip jie vienas kitą myli: prancūzas ir vokietis, fabriko savininkas ir darbininkas, maloni ponia ir tarnaitė.

O tačiau Kristus yra pasakęs: «Iš to visi pažins, kad esate mano mokiniai, jei vienas kitą mylėsit, kaip aš jus mylėjau» (Jono 13, 35). Ne iš tavo maldų, ne iš lankymo pamaldų, ne iš gausių tavo komunijų, ne iš tavo metrikų, ne iš tavo kunigo rūbų, ne iš bažnytinės garbės insignijų, bet iš artimo meilės matys, ar tu esi Kristaus mokinys, ar ne.

Kristaus ženklas yra artimo meilė!

Ir kai Viešpats kalba apie paskutinį teismą, apie pasirinkimą ir atmetimą, apie amžiną džiaugsmą ir amžiną nusiminimą, Jis kalba apie tą ženklą, kurs perplėšia žmoniją į dvi dali, kurs skiria dangų nuo pragaro — apie artimo meilę. (Mato 25. Skaityk palyginimą apie kietaširdį tarną (Mato 18), apie gailestingą samarijietį (Luko 10). Skaityk, ką Viešpats sako apie gailestinguosius, kad jie patys ras gailestingumo (Mato 5,; ką Jis sako apie tuos, kurie kitus teisia (Mato 7) — ir jeigu tada

dar tau nepaaiškės, kad tavo krikščionybė, esanti be sąžiningos, karštos, pasiaukojančios, jokių ribų nesusiaurintos artimo meilės, be tikros brolio meilės, nė pfenigio neverta, tai be reikalo tada tave Kristus ir mokė.

Apie pirmąją krikščionių bendruomenę tik dėl to ir buvo sakoma, kad ji buvo vienos širdies ir vienos sielos (Apd. 4, 32), ir nė viena pasaulio krikščionių bendruomenė negali save

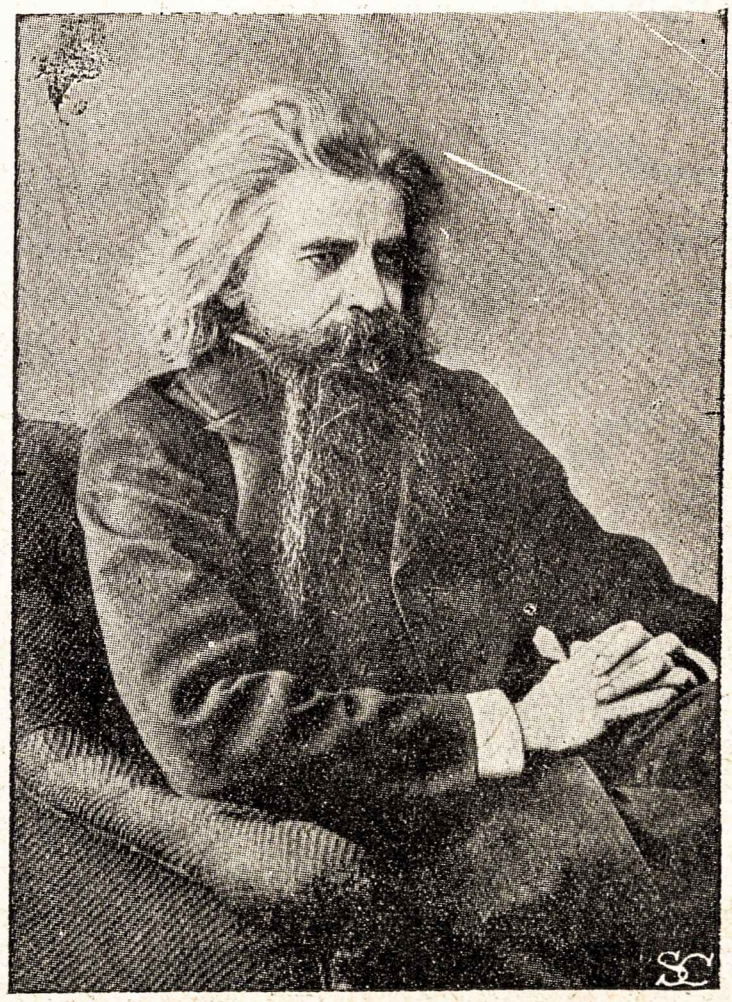

Vlad. Solovjovas, žymiausias rusų filosofas, kurio „Šventosios Istorijos filosofija" pasirodė ir mūsų kalboje (žiūr. recenziją).

dispensuoti nuo šitos vienybės širdyje, sieloj ir meilėj, nenukrypdama nuo Kristaus dvasios.

Dėl to šv. Povilas visai paprastai sako: «Kas myli artimą, tas įvykdė įstatymą» (Rom. 13, 8), o galatams rašo: «Nes visas įstatymas įvykdomas vienu pasakymu: mylėsi savo artimą, kaip pats save» (5, 14). Šventajam Povilui šioji meilė yra vertingesnė už visus mokslus, visokį pažinimą, visus dvasios gabumus, visus stebuklus, vertingesnė už kalnus perkeliantį tikėjimą, už gyvybės auką — be tos meilės krikščionis jam tuščias kanklių skambėjimas (1. Kor. 13).

Ateis toks laikas, kad kiekvienas, kuris rimtai galvoja būti krikščioniu, radikališkai susirūpins būti broliu; kad jis savo praktišką laikymąsi «kitam reikalui» pagrindingai ištirs ir, nebodamas savo pažiūrų, sutvarkys; kad jis, kitų šaukimo neiškreiptas iš kelio, pilnai susirūpins visose gyvenimo srityse brolio meile.

Žmonės, kurie paskutinį karą pavadino krikščionybės fijasko, tuo atžvilgiu visiškai teisingi, nes karas parodė, kaip maža toji, save laikanti krikščioniška, žmonija yra persunkta tikrosios krikščionybės. Krikščionys, Kristaus mokiniai, mėsinėjo vienas kitą granatomis ir durtuvais, trijumfuodami rašė laikraščiuose, kiek kiekvieną dieną buvo užmuštų, mėtė vieni kitus bjauriausiais purvais, vienas kitą siundėsi melu ir šmeižtais — ir buvo radęsi teologų, kurie tarpusavio žudynes teisino Evangelijos mokslu. Paprastam krikščioniui sunku suprasti, kad žudymas pavienių žmonių yra didelis nusižengimas, o valstybės organizuotas, visomis mokslo priemonėmis įvykdytas masių žudymas tampa didvyriška dorybe. Juk tai senas dalykas, kad kiekviena valstybė pasiskelbia esanti užpulta ir pritaiko sau būtino apsigynimo paragrafus. Galų gale vis dėlto išeina aikštėn, kad vienintelė svarbesnė karo priežastis yra prekybos interesai, taigi, įvairių kraštų krikščionys žudosi dėl pinigų. Taigi ateis kada nors laikas, kada mintis kariauti bus taip absurdiška, jog bus klausiama, ką gi iš tikrųjų bandė daryti milijonai krikščionių prieš masinę žmogžudystę.

Aš negaliu rasti Evangelijoje nė vienos vietos, kuri leistų Kristaus mokiniams žudytis vienas kitą dėl mamonos.

Mums, katalikams, reikia būtinai is pat pagrindų persitvarkyti savo pažiūras, ypač tautinės ir socijalinės sričių.

Socijalinėje srityje mes palikome pačiam proletarijatui sunkiai išsikovoti neabejotinas savo teises. Jei mes, nieko nebodami, būtume taip gynę nenuginčijamas šių — kapitalo, mamonizmo sutryptų baltųjų vergų — teises, kaip to reikalauja artimo meilės Evangelija, jei mes būtume vietoj vieno Kettelerio turėję tūkstantį, tai dabar Bažnyčia turėtų visą armiją iki pat mirties ištikimų darbininkų. Nes niekas nėra taip ištikimas, kaip tas «prastas žmogus», kuriam parodoma ištikimybė ir teisingumas. Bet mes tik tuos sugebėjom pasilaikyti, kurių pavėdėtasis tikėjimas buvo stipresnis už vis didėjantį skurdą. O milijoninė kitų armija kovodama nustojo tikėti krikščionybės galia, jos geriems norams; Bažnyčios asmeny jie mato savo priešą. Tačiau tas faktas, kad tarp krikščionių yra proletarijatas, yra dangaus kerštо šaukiąs skandalas.

Atrodo, kad dabar Vokietijoje mes norime padaryti tautinėj srity tą pačią apgailėtiną kvailybę. Kitose šalyse ji jau padaryta*), betgi jau ir mes esam geriausiam kely į ją. Kas tau-

*) Dabar jau ir Vokietijoj. *Vert.*

tiška, tas šiandien — vėl kozeris. Ne tik pas mus. Oi, ne. Liguistas nacijonalizmas paskutiniaisiais metais pasirodė kaip tarptautinė liga, maždaug kaip gripas po karo. Nacijonalizmas yra paprasta laiko liga, kuri yra lygiai tokio pat stiprumo Timbukte kaip ir Münchene, vokiečiuose kaip ir Zulos kafruose, prie Senos kaip ir prie Spree, prie Gango kaip ir prie Tiberio — susirgo ja baltieji, geltonieji, raudonieji ir juodieji. Tad ji nėra nei tam tikros rasės pirmenybė, nei ženklas ypatingos inteligencijos, tikriausiai ne aukštesnės už tą, kuri ir zuluse ir Sudano negre gali sukelti tokį pat tautiškumo jausmą.

Kiekvienam normaliam žmogui natūralu ir prigimta mylėti savo tėvynę. Nors ji būtų tik apleistas tyrų kraštas, ji bus jam meilesnė ir jo širdžiai artimesnė už gražiausią vietą plačiojoj Dievo žemėj. Taip pat visai natūralu jaustis ypatingu būdu surištam su tais žmonėmis, kurie šneka ta pačia kalba. Bet visai kas kita, kai tauta žmogui tampa aukščiausiu ir švenčiausiu turtu, kai tauta tampa aukščiausia žmogaus idėja. Tiems žmonėms tiktai tas teturi vertę, kas nešioa tautiškumo žymę, o tokios giesmės pabaiga visados yra tautinė religija.

Jeigu kokia nors lenkaitė rimtai mano, kad šnekamoji Dievo ir visų dangaus šventųjų kalba yra lenkų, tai mes net per daug šypsomės, bet kai apie «vokišką Dievą» tauškiama, tai klausosi to atsidėję ir net susijaudinę tūkstančiai mokytų žmonių, kurie stipriai įsitikinę, kad Dievas kažkokiu būdu turi ypatingus santykius tik su germanų rase. Tautą laikyti aukščiausia gėrybe yra paprasta pagonybė. Dėl to šitoji nacijonalizmo forma tikinčiam krikščioniui yra negalima. Tikįs krikščionis turi brolius, tikrus brolius visame pasauly. Visos žmonijos susibroliavimas Kristui nėra joks agitacijos posakis, bet giliausias, švenčiausias rimtumas. Kristaus valstybė nežino jokių tautinių sienų, o Kristaus broliškos meilės įsakymas nepripažįsta jokių skiriančiųjų pasienio gairių. Pagalvok apie žydą ir samarietį! Pirmiausia mes esame krikščionys, o tik paskui vokiečiai, prancūzai ir anglai. Už bendros kalbos ryšį mums turi būti šventesnis tasai meilės ryšys, kuriuo Kristus mus sujungė. Ir tas krikščioniškai broliškos meilės ryšys turi būti **stipresnis** už bet kurį kitą, o taipgi ir už bet kurį tautišką ryšį. Šiais laikais, gal būt, reikia drąsos šiuos krikščioniškus, savaime suprantamus dalykus atvirai pasakyti. Bet juk tai nebe pirmas kartas pasaulio istorijoje, kad reikia drąsos būti įsitikinusiu krikščioniu. Įsitikinusiam krikščioniui tai bus tik nauja proga išpažinti Kristų žodžiais ir darbais.

Kristaus ženklas yra artimo meilė be jokių ribų. Šį ženklą privalo nešioti kiekvienas: prancūzas ir vokietis, ponas ir tarnas, fabrikantas ir darbininkas.

Vardan šios meilės, kurią Kristus yra pavadinęs savo įsakymu, iš mūsų Jis reikalauja, kad mes kiekvienam tai da-

rytume, ko mes norim, kad kiti mums darytų (Mat. 7, 12). Paprastesnės taisyklės nėra. Jei ji kiekvieno krikščionio būtų pritaikyta kasdieniam gyvenime, tai gyvenimas turėtų būti nuolatinis džiaugsmas ir šventė. Jeigu artimo meilė nors vienoje krikščionių parapijoje būtų vykdoma gyvenimo taisyklė, tai iš tikrųjų toji parapija būtų garsiausia šventoji pasaulio vieta ir laimingiausias žemės sodžius!

Išganytojas, nuplovęs mokiniams kojas, pasakė jiems: «Ar žinote, ką aš jums padariau? Aš, jūsų Viešpats ir Mokytojas, numazgojau jūsų kojas (tarnų darbas). Aš daviau jums pavyzdį, kad ir jūs viens kitam taip darytumėte, kaip aš jums dariau» (Jono 13).

Iš to viso daugiau nieko nebeliko kaip tik ta nuostabioji Didžiojo Ketvirtadienio apeiga. Ak, juk mes nė iš vieno «didžiųjų» nereikalaujame, kad jis mazgotų kojas, teleidžia jis tik mums čia ar ten kokį kartą kitą pajusti, kad vis dėlto mes iš tikrųjų, kadangi tas eina iš Evangelijos, esame jo broliai.

«Jūs gi nesivadinkite rabbi, nes vienas jūsų mokytojas, o visi jūs broliai» (Mato 23, 8). Pariziejai priešingai — «jie daro savo atsiminimo ženklus platesnius ir didina kutus. Jie mėgsta pirmas vietas pokyliuose ir pirmas krases sinagogose. Jie mėgsta žmonių pasveikinimus prekyvietėje» (Mato 23, 5). Bet apie savo mokinius Kristus sako: «Kas iš jūsų didesnis, bus jūsų tarnas». Ar kas iš mažųjų jau ką nors apie tai žino? — Bet kaip dažnai mes, mažieji, davėm mažiausiems pajusti, kad jie yra mažesni!

Mes stovime pačiuose naujo amžiaus skausmuose. Tas *naujas* amžius ateis. Nieks negalės jo sulaikyti! Jis eis į priekį, jei bus reikalinga, per lavonus. Bet eis jis į priekį. O dabarties rūsyse rūgsta, kad būtų ateities vynas, mintys, idėjos, problemos iš tų sričių, kur savo darbo lauką turi artimo meilė: socijalinė, tautinė, o gal ir religinė sritys. Kaip tik šitose srityse yra didelės bedugnės, kurios reikalingos tiltų.

Dabar turi paaiškėti, ar Bažnyčia, ar netikėjimas bus vadovas. Kas perims vadovavimą, tas nustatys žmonijai kelią ateinantiems šimtmečiams. Iki šiol tas išrodo neperdaug raminančiai! Mes dar tebemiegam, tuo tarpu kai kiti jau seniai pradėjo dirbti.

Naujos socijalinės idėjos prasimins kelią, jei ne kitoniškai, tai per kraujo sroves ir griuvėsių krūvas. Darbininkas nustos buvęs vergas visagalio kapitalo. Jis nustos buvęs mašina.

Nacijonalizmo siutimas neturės ko veikti su naujo amžiaus skausmais, nes jis yra tik mirties agonija. Juo jis pasirodo stipresnis, juo greitesnis jo galas. Tai yra paskutiniai trūkčiojimai pasenėjusio klaidingo mokslo apie valstybės dieviškumą.

Bet ir nauja išsiveržia gaivališka jėga, o tai yra krikščioniškasis paveldėtas turtas — Evangelijos mokslas: mokslas apie visų žmonių brolybę, mokslas apie pareigą savitarpio gerbimo ir pagalbos.

Paul Keller

Eina į bažnyčią

Jau antrą kartą suskambino. Laikas, jau laikas. Gal būt po dešimties minučių. Gal ir po penkių. Kunigas jaunas, punktualus. Lygiai penkiomis pradės. Na, visad taip gražu ir ramu, taip gražu ir ramu.

Bažnyčia netinkamoj vietoj. Stovi žemai slėnyje, o sodžius ant kalno. Tai atvirkščias daiktas, jeigu ponas Dievas gyvena žemiau, kaip žaislelių dirbėjas. Visai atvirkščias. Nagi, bažnyčią pastatė senas kunigas, kuris nenorėjo laipioti, nes sirgo kaulige.

Laikas, laikas. Gal po trijų minučių. Ar nepradėjo groti vargonai? A, iš kur, dar laiko yra. Senasis kunigas pradėdavo tik septyniomis. Ir palaukdavo dar ir vis atrasdavo kuo užsiimti.

Tiš, daug geriau penkiomis. Tuokart šešiomis ar pusiau septintos mergaitės eina milžti.

Lyg vieni ūkininkai tebūtų. Lyg ir audėjas koks nors nebūtų išsimiegojęs. Tokie—tokie, na taip, turtingi.

Ten, kur trys sodžiaus gatvelės sueina į didelę bažnyčios gatvę, ten pasidarė kamšatis. Žibintai, triukšmas, juokas. Šmėšč ioja pavidalai juodomis galvomis, juodomis kojomis ir raudonais liemenimis. Raudonais liemenimis, nes jie nešasi žibintus.

Pirmoji susitinkančiųjų kalba yra draugiškas ginčas. Ar dar penkios, ar tik trys minutės. Rugiapjūtės metu jūs nežinote, ar trys ar penkios valandos po pietų. Bet pakeliui Kalėdų rytą jie ginčijasi dėl laiko. Mat, kunigas punktualus žmogus. Ir nieko kita jie dėl pradžios nežino. Po to pasako porą trejetą

Visur jau stovi prie vairo žmonės, kuriems krikščionybė — nei šilta nei šalta, jeigu ne neapkenčiama. Mes būsim vieną dieną priversti tokia kryptimi plaukti — sau iš lėto kitų vandens take, susidariusiam už laivo. Ne vadovaudami, bet drauge vilkdamiesi. Liūdnas vaidmuo žmonėms, kurie privalo būti pasaulio šviesa!

Jeigu mes, trys šimtai milijonų katalikų, energingai, drąsiai, sąmoningai susirūpintume Jėzaus artimo meilės įsakymu be jokių socijalinių, be tautinių, be tikybinių ribų, tai tada pasaulio taika būtų patikrinta visiems laikams, ir naujasis amžius būtų pažymėtas Kristaus monograma.

Jeigu mes to negalime, tai padarys kiti. Parodykim pasauliui, kad mūsų artimo meilė pakankamai stipri tiltams pastatyti per visas bedugnes, o milijonai, kurie stovi prie bedugnių ir trokšta tiltų, su džiaugsmu nusilenks prieš Kristaus ženklą— yrą, be savimeilės, padedančią, gydančią artimo meilę.

žodžių apie orą, apie kelią, viens kitą truputį pajuokia, nusijuokia be ypatingos priežasties, ir virtinė išsiskirsto grupėmis.

Pirmoji grupė — sodžiaus seniūnas. Grupė savo išore ir vidumi pasižyminti. Jis dėvi naują vebro apikaklę. Žmonės sako, kad ją nupirkus jam žmona už sutaupytus iš pieno pinigus ir padovanojus Kalėdoms. Tai netiesa, bet tas daro gerą įspūdį. Iš tikro jis pats ją nusipirko. Ir tai liepos penktą dieną, nes tada kailiai esti pigiausi. Kito tokio kailio visam sodžiuje nėra. Visur avis, avis, avis, išskyrus jo vieno. Dėl to «jis ir jaučiasi». Jis gali sau tai leisti, nes praeitais metais per Kėlėdas pas jį buvo įsilaužę vagys. Per Kalėdas beveik visada kur nors tie nelabieji įsiveržia, nes tada žmonės išeina į bažnyčią. Toks jau sodžiaus paprotys. Bet pas jį. Prakeikimas, šiemet tik geras žulikas galėtų įlįsti. Namuose turi du ginkluotus bernus ir tris šunis. Ir visuose kambariuose žiba šviesa. Pinigus šiemet įkišo į šaltą krosnį. Ir labai gudriai padarė. Pernai juos laikė šienike. Ir tada buvo nekvailai sumanyta. Vis dėlto vagys juos surado.

Kita grupė—dvi senos moterys. Jos visai įsisukusios į didelę skarą. Tik smailios, raudonos nosytės kyšo. Ir veidas pridengtas. Ir jų karšta kalba tokia dusli, lyg iš pilvo eitų. Jos giria seniūną, priešais einantį. Ir mielai jį pavytų. Jeigu jos jam palinkės «laimingų švenčių», tai mano jog tas ir joms sudarys garbės. Taigi plačiomis savo lapcomis skuba gatve. Jos nori nunešti savo linkėjimus. Bet seniūnas, kuris jų linkėjimu nereikalauja, sunkiai duodasi pavejamas, — lyg ponia Fortūna ant savo riedančio kamuolio. Ir taip viena gauna bronchitą...

Vaikų grupė—trys berniukai, dvi mergaitės. Didelių ir mažų, vargšų ir turtingų. Vaikai kvaili. Jie skirtumų nežino. Turtingasis Heiberis Hermanas skaičiuoja savo Kalėdų dovanas. Na, vos patikėtina. Svarbiausia iš jų—sraigtinės pačiūžos. Bet Heibaris Hermanas — geras pagyrų puodas. Senąsias savo pačiūžas jis sakosi padovanosiąs Veberiui Fritzui. Viena jau sugedus, bet kita gana gera. Veberio Fritzo akyse sužiba džiaugsmas. Dvi pačiūžos, tvirtina jis, nereikalingos. Ir kam? Juk ir viena koja galima labai puikiai čiuožti, o antrąja — pasispirti. Savaime suprantama, jog jis Heiberiui Hermanui ilgesnį laiką duos nusirašinėti mokyklos rašomuosius darbus. Prie naujojo kunigo jis jam iš katekizmo pašnibždės, o tai jau rodo drąsą. «Bet bendrai jis netinka čiužinėti» atsiliepia daug turtinge nis Gustavas Handelis. Jis iš savo tėvo gavo Kalėdų dovanų penkiasdešimt markių. Kitą penktadienį jis važiuoja į apskrities miestą, ten pat galės tą penkiasdešimt markių pasidėt į taupomąją kasą. Tarnautojas jį jau pažįsta. O kiek jau turi taupomojoj kasoj, šito jis nesisako.

«Ar ir Hermanaitė Lenė irgi ką gavus dovanų?» klausia berniukai. Gražioji mergaitė susigėsta. Bet paskum nedrąsiai atsako, kad motina jos bateliams naujus puspadžius pridėjusi. Ir tai kainavę vieną markę ir 75 pfenigius. Ir ji sulenkia koje-

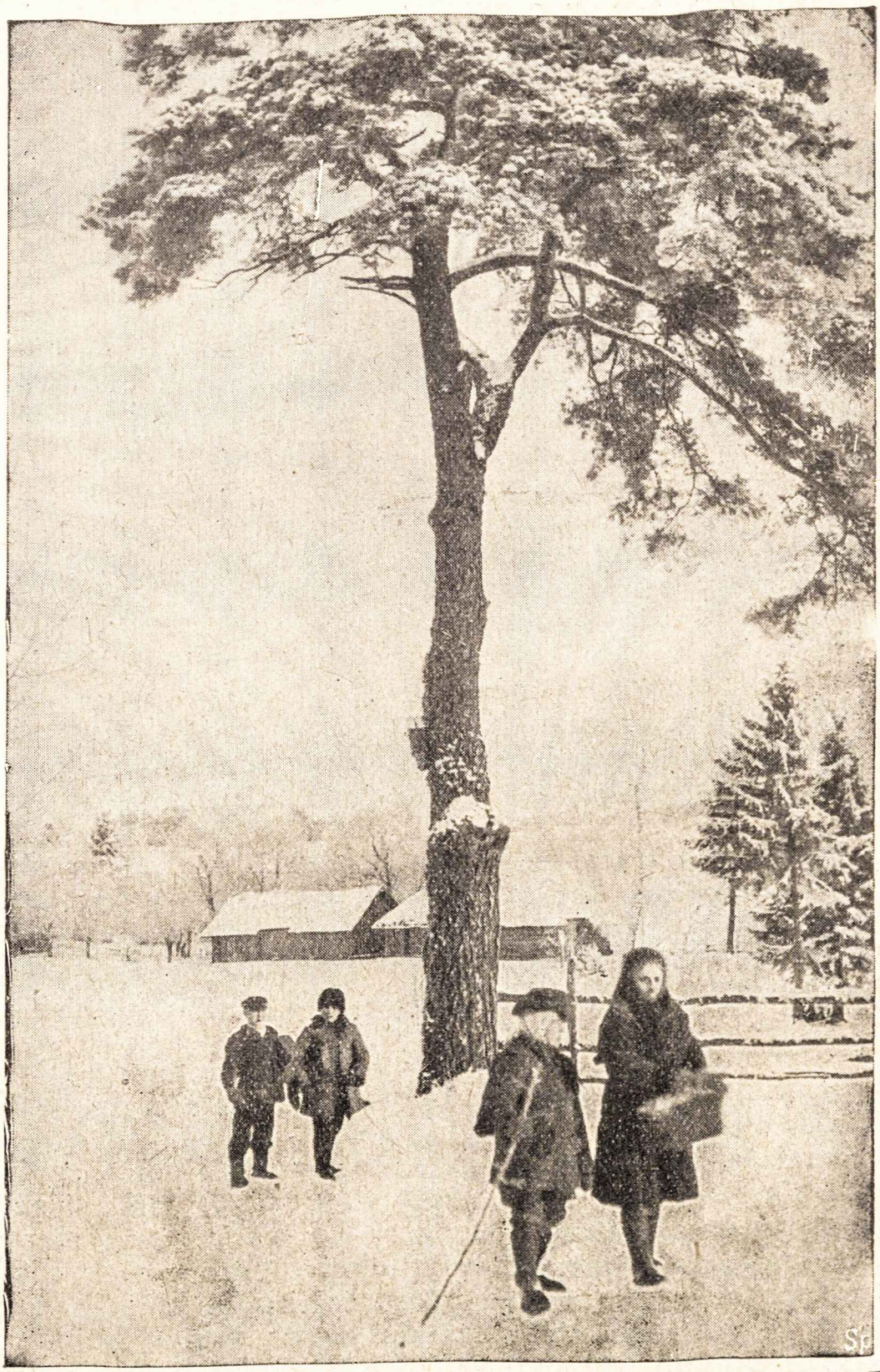

Kalėdų rytą į bažnyčią „N. R.“

lę ir pakelia. Auksinėmis žvaigždelėmis žiba puspadis. Po to jos mažoji seselė ima pasakoti, kad ji gavusi pliką lėliutę, kuri galinti plaukti per vandenį, ir kad vakar vakare ji mačiusi sniego baltumo Kūdikėlį Kristų su savo aukso karūnėle skrendantį per sodžių. Didieji vaikai kumštelia viens kitam šypsodamies ir keliauja toliau.

«Lady, I wish you a very good Christmas». Šešiolikos metų seniūno duktė Marytė, taip pasveikinta tokio pat amžiaus Vilhelmo Hartrampfo, išsigąsta. «A bright Christmas», pakartoja Vilhelmas.

— Ach ne, ach ne,—sako ji, pasijutus nemalonioj būklėj. Paskum tas dar paklausia, ar galįs ją palydėti. Ji nieko nesako, bet eina su juo. Vilhelmas—mokytas berniukas. Jau trečius metus mokosi realinėj gimnazijoj, ir dabar parvažiavo atostogų. Marytė yra slapta jo mylimoji. Jis dabar eis su ja ir prie pat bažnyčios durų, žmonių susigrūdime, stipriai suspaus jai ranką. Tuokart jo «kamiltonė» Franciska galės pamatyti, kad jis nėra joks «filisteris». Tuo tarpu jis kažką niurna apie blogą kelią ir dedasi ant nosies pansnė. Ir kai tie nukrinta į sniegą, ji padeda jam susiieškoti. Tad jis žino, kad Marytė jį myli.

Už jų—daug audėjų, vyrų ir moterų. Tikras būrys. Jie beveik nieko nekalba, bet, jei jau šneka, tai šneka apie sunkius laikus, krizį. Paskutinį sekmadienį kunigas iš sakyklos pranešė:

— Vakare prieš kūčias, kaip susilaikymo dieną, sunkiai nusidės, jei kas valgys su mėsa.

Jei jie tai ir būtų girdėję, bet jų tai nelietė: jie ir šventėmis dažnai neturėdavo mėsos.

Vienas iš jų pradėjo pasakoti apie audėją Kunertą. Jis praeitą pavasarį išvyko į Berlyną kaip padavėjas ir nebegrįžo. Ir dabar jie visi gailisi Kunerto, kuris klaidžioja po svetimą pasaulį.

Toliau—dvi moterys. Motina ir duktė. Motina su skaisčiu, ryškiu našlės veidu, dar gana baltu, nežiūrint jos amžiaus. Duktė dar baltesnė. Išblyškusi, su didelėmis, sustingusiomis akimis. Kelias jai darosi toks sunkus, toks sunkus. Vakar ji turėjo su motina eiti išpažinties, bet negalėjo. Dabar tyliai pyksta motina. O Dieve, jei ji išgirstų, jei ji išgirstų...

— Šventoji Marija, tu buvai taip pat motina. Žiūrėk, šitoji, kuri čia, šalia manęs, eina sniegu, yra taip pat motina; ir aš, ir aš...

Kareiviai triukšmauja. Mat, atostogose. Vienas, grandinis, giriasi turįs savo valdžioje vieną vaikiną. O kitas pasakojasi, kad tamsoje puskarininkį apdaužęs. Jie kalba apie manievrus, apie mergaites. Jų amžiaus «civiliokai», kurie eina kartu, klausosi ir šypsosi pusiau pavydėdami, lyg nuduodami, kad viskuo tiki. Bet jie yra patenkinti, kad dėl savo kreivų kojų, lenkto sprando ir kitokio trūkumo galėjo «pasprukti». Atostogininkai. Tačiau vienas iš jų visai neturi atostogų, nes tik rudenį buvo paimtas į kariuomenę ir yra dar naujokas. O taip norėtų atostogų. Galėtų parvykti namo suraminti savo vargšę mergaitę.

Štai vėl du žuliūkai. Klastingais veidais. Jie eina šalia viens kito, juokauja ir švilpauja. Laiks nuo laiko susiduria alkūnėmis. Ir žiūri tada primerkę akis į apšviestą seniūno sodybą. Taip jie ir praeitais metais slankiojo Kalėdų rytą. Paskum

J. Virbickas

Kruvinoji Kražių drama

Šiemet Lapkričio m. 22 dieną sukako keturiasdešimt metų nuo didvyriško žemaičių susirėmimo su rusų valdininkais, kai šie norėjo uždaryti Kražių benediktinių vienuolyno bažnyčią. Norėdami įvertinti plačios Kražių apylinkės žemaičių pasiryžimą apginti savo bažnyčią, pirmiau meskime žvilgsnį į *rusų visuomenės siekimus ir jos valdžios pastangas.*

XIX amžiuje rusų visuomenė domėjosi panslavizmo idėja. Taip vadinamas pasiryžimas suvienyti visas slavų tautas rusų valdžioje. Jį skatino ir noras įsigalėti Rytų Europoje. Šio sąjūdžio propaganda siekė Galiciją, Čekus, Bulgariją, Serbiją, Vengriją, Kroatiją ir net Mažąją Aziją. Visi rusai, kurie gyveno tuose kraštuose, buvo specijalių propagandos draugijų veikėjai. Panslavizmo idėjos buvo plačiai diskutuojamos ir rusų spaudoj.

Panslavizmo idėjai realizuoti rusai ne kartą mėgino užimti visas žemes, kurios senovėje buvo Rytų Romos Imperijos val-

---

prie bažnyčios durų išsiskyrė. Bet po pusvalandžio, kai visi meldėsi Dievo namuose ir giedojo, jie vėl susitiko—ten, aukštai, seniūno namuos. Vienas įšoko pro langą, paskum taip padarė ir antrasis.

— Nebūčiau galėjęs manyti, kad tu toks būtum, — tarė vienas.

— Ir aš iš tavęs šito nesitikėjau,—atrėžė antrasis. Po to jiedu padarė «vienybę».

O paskui — dar daug daug kitų. Visi vis su savo rūpesčiais, su šimtais troškimų Per nakties tamsą ir ledą jie ieško su žibintais kelio į Dievo namus.

Visų gale eina viena kareivio motina. Ji eina paskutinė, nes turi dažnai sustoti. Ji žiūri į pietus, kur šiuo metų laiku teka saulė. Saulė dar toli. Bet toli, už šiltos šalies, ji skaisčiai dega. Ji dega virš sausų, skurdžių laukų. Tai rašė jai sūnus, kuris kovoja su laukiniais žvėrimis. Ar jis gavo siuntinėlį su žaliomis eglių šakelėmis? Ar jis iš viso dar gyvas? Ar besveikas? Iš visų ji išsiskiria tuo, kad turi ne šimtą troškimų, bet tik vieną, vienintelį. Staiga ji ima skubiau žingsniuoti, skubintis į bažnyčią, karts nuo karto vis dar pažvelgdama į pietus, kurie guli juodumoj ir naktyje, kur jokios saulės nematyti.

Ji yra paskutinė. Paskui save uždaro bažnyčios duris, ir tik apšviesti langai šviesiaakiais stiklais sužiūri į tamsumą.

Po kelių minučių išsiveržia džiaugsminga choro giesmė:

— In terra pax hominibus bonae voluntatis.

Išvertė *J. Žydrūnas*

džioje. Vakarų Europa visuomet energingai šioms rusų aspiracijoms pasipriešindavo, ir rusai nieko nelaimėdavo. Taigi, rusų dispozicijoje liko tik ramios penetracijos priemonės ir diplomatinės intrygos.

Valdžia proklamavo taiką ir, ruošdamasi ateities karui, nepamiršo didinti ekonominės Rusijos galybės. Turtinga savos žaliavos, tobulindama susisiekimo priemones, Rusija laimėjo vis patogesnes sąlygas pramonei plėsti; mažino importą ir tuo pačiu vis mažiau priklausė nuo užsienių. Per ilgesnį laiką rusai tikėjosi Europoje stipriai įsigalėti.

Pravoslavų dvasiškija buvo labai tamsi, neaukštos moralės. Aukštesniosios ir žemesniosios dvasiškijos nejungė nei vienybės nei meilės ryšiai. Pravoslavų bažnyčia siekė valstybės tikslų, todėl nenuostabu, kad caro valdžia, varydama užkariautuose kraštuose rusinimo politiką, stengėsi jų gyventojus supravoslavinti.

Zajauskaitė, karštai kovojusi su rusų žandarais.

Katalikų bažnyčia, tvirtos Romos Popiežiaus rankos diriguojama, suprantama, negalėjo tikėtis nei rusų valdžios, nei diduomenės palankumo. Todėl ir Vl. Solovjovo iškelta idėja grąžinti pravoslaviją į R. Katalikų Bažnyčią negalėjo turėti pasisekimo.

Lietuvius rusai laikė slavų tauta. Tam pagrindą davė lietuvių tautos senovės istorija: pirmieji lietuvių raštai rašyti slavų kalba; didieji Lietuvos kunigaikščiai savo dvaruose kadaise vartojo slavų kalbą. Pagaliau geografinė Lietuvos būklė gundė rusus ją nutautinti: jie norėjo amžiams užvaldyti Pabaltijo kraštus, kad ir čia galėtų patogiai naudotis jo uostais.

Kai 1795 m. Lietuva atiteko Rusijai, jos valdžia tuojau susirūpino lietuvius nutautinti. Tuo tikslu daug karališkų ir bažnytinių Lietuvos žemių Katrė II dovanojo rusams generolams ir valdininkams. Ji užgynė Lietuvos vyskupams laisvai susižinoti su popiežium. Jo siunčiamus raštus vyskupai gaudavo tik gubernatoriui juos peržiūrėjus ir leidus skelbti. Po pirmojo lenkmečio (1831 m.) lietuviams keršydami rusai atėmė iš bažnyčių daug žemių, panaikino daugybę vienuolynų ir uždarė bažnyčių. Atimtose žemėse apgyvendino burliokus.

Po antrojo lenkmečio (1863 m.) rusai dar aršiau ėmė naikinti tai, kas lietuvius skyrė nuo rusų—lietuvių kalbą ir katalikų tikėjimą. Tuo tikslu 1864 m. Muravjovas uždraudė lotyniškomis raidėmis spausdinti lietuviškas knygas ir laikraščius. Tuos, kurie to uždraudimo nepaisė, grūdo į kalėjimus ir trėmė į Sibirą.

Tuo metu rusų valdžia keičia katalikų Bažnyčios persekiojimo taktiką. Anksčiau buvo pradėję nebeleisti vyskupams užimti vietų. Pavyzdžiui, 1856 m. visoj Lenkijoj buvo tik du pilnateisiai bažnyčios administratoriai. Daug panašių faktų išreklamavo Vakarų Europos, labiau sąžinės laisvę branginančios, spauda, ir 1862 m. valdžia, nenorėdama savęs žeminti Vakarų Europos akyse, leidžia aukštiems bažnyčios administratoriams užimti savo vietas. Dabar ji ima trukdyti jiems darbą ir terorizuoti kunigus. 1866 m. uždraudžia vyskupo paskirtiems kunigams eiti savo pareigas, kol gubernatorius jų nepatvirtins. Kai kurių kunigų visai netvirtino (Stakelės, Miežinio). Vyskupas negalėjo kunigo iškelti iš parapijos. Tuo būdu kunigai buvo skatinami neklausyti aukštųjų dvasiškių. Be vyskupo žinios kunigai buvo uždarinėjami į vienuolynus ir tremiami į Sibirą. Už menkiausią nukrypimą nuo valdžios įsakymo (ne įstatymo!) iš kunigų buvo atimama algos dalis arba ir visa alga. Tačiau Katalikų Bažnyčia laikėsi žmonių karštu tikėjimu ir dvasininkų vieningumu.

Unitai žiauriausiomis priemonėmis buvo priversti grįžti į pravoslavų cerkvę.

Pravoslavinimas ir rusinimas pozityviomis priemonėmis buvo varomas mokyklose. Klasėje dažnai nebūdavo ruso, o kampe visuomet kabėdavo ikona, mokytojas rusiškai aiškino, kaip reikia sekmadienį cerkvėje melstis.

Pati pravoslavija merdėjo. Tik todėl jos dvasininkai ir tegalėjo neprotestuoti prieš žiaurias pravoslavinimo priemones.

Taip rusams veikiant, pagaliau nebeliko viešojo gyvenimo sričių, kuriose lietuvis katalikas būtų galėjęs pasireikšti. Jam liko tik bažnyčia, kurioj jo seneliai karštai meldėsi ir kurioj dabar jis pats galėjo savo vargais Visagaliui pasiskųsti. Tai pastebėjusi valdžia dar aršiau ėmė kibti į tikybinius lietuvių židinius—vienuolynus ir bažnyčias, iš kurių tryško tikybinis lietuvių atsparumas rusams pravoslavams. Todėl ir likusieji vienuolynai pradėta uždarinėti. Jų bažnyčios buvo paverčiamos cerkvėmis arba sugriaunamos. Be gubernatoriaus leidimo naujas bažnyčias statyti ir senas taisyti buvo griežčiausiai uždrausta.

Kražių miestelis labai senas, jo *praeitis labai garbinga.* Žinių apie miestelio praeitį yra net iš Mindaugo laikų. Kražiečiai šį tą žinojo apie garbingą kunigaikščių Radvilų valdymo gadynę (XVI amž.), etmono Katkaus žygius prieš švedus, apie mokytus jėzuitus, turėjusius Kražiuose savo vienuolyną, Kražių seminariją. Tai primindavo padavimai, pasakojimai ar pagaliau ir lietuviškoji liaudies daina. Visa tai kėlė kražiečių garbės pajautimą ir tvirtai rišo juos su tais laikais statytomis bažnyčiomis, nes ir garbingi praeities žygiai buvo su jomis surišti.

Prieš keturiasdešimt metų Kražiuose buvo dvi bažnyčios.

Viena jų buvo mūrinė, pastatyta 1762 m. mergaičių benediktinių vienuolyno lėšomis. Tais pačiais metais pastatyti ir paties vienuolyno mūriniai trobėsiai. Bažnyčią pašventino žemaičių vyskupas sufraganas Tadas Bukota, duodamas jai Šv. P. Marijos Nekalto Prasidėjimo titulą.

Iš senesnių laikų vienuolynas turėjo 26 dešimtines žemės. 1861 m. kun. Tomas Budreckas padovanojo vienuolynui Audenių dvarelį, esantį Vaiguvos parapijoj. Be to, vienuolynas turėjo dar vėjinį malūną.

Antroji parapijos bažnyčia buvo medinė ir visai aptrėšusi. Ją pastatydino 1745 m. Kražių klebonas kan. Tomas Uvainis. Tai bažnyčiai priklausė 33 dešimtinės žemės, kuria naudojosi bažnyčios klebonas.

Šiedvi bažnyčios ir kuklus jų turtas suvaidino lemiamą vaidmenį toms skerdynėms, kurias neseniai minėjome.

1891 m. Gruodžio 12 d. caras, vidaus reikalų ministerio įtikintas, įsakė uždaryt Kražių benediktinių vienuolyną, jo bažnyčią ir kapines, o vienuoles perkelti į Kauno to paties ordino vienuolyną. Vidaus reikalų ministeris caro valią tuojau pranešė Romos katalikų dvasinei kolegijai. Ši 1892 m. Sausio 10 dieną pranešė apie tai Žemaičių vyskupui Mečislovui Paliulioniui, kad šis duotų reikalingus įsakymus.

Šis caro sprendimas nebuvo naujiena. Jau anksčiau Kražių vienuolynui buvo uždrausta priiminėti naujas vienuoles. Senosioms išmirus, vienuolynas turėjo būti panaikintas. Be to, tai buvo nebe pirmas vienuolynas, kuris buvo įsakyta uždaryti. 1886 m. rusai jau buvo uždarę Raseinių domininkonų vienuolyną ir bažnyčią; tais pačiais metais, žemaičiams priešinantis, nugriovė Kęstaičių kunigų invalidų namus ir bažnyčią. 1889 m. uždaryta Žemaičių Kalvarijos domininkonų vienuolynas ir bažnyčia. Iš valdžios sluoksnių ėjo žinios, kad netrukus rusai uždarysią visus kitus vienuolynus, palikdami veikti tik vieną Kretingos bernardinų vienuolyną valdžiai lengviau nusikaltusiems kunigams «na pokajanije» (atgailai) siųsti; už didesnius nusikaltimus tremdavo Rusijos gilumon ir net Sibiran. Panašiu būdu rusai uždarinėjo ir kitus vienuolynus. Jie manė, kad lietuviai nepasipriešins, nes liaudis jų politikos nesuprato, o inteligentų buvo labai maža. Tačiau apsiriko.

Pasyvų pasipriešinimą organizavo jau Simanas Daukantas, Juzumas, sukeldami lietuvių troškimą šviestis. Tą darbą tęsė vysk. Valančius. Jis įtikino žemaičius, kad rusai — nauji pagonys, todėl nereikia ir negalima jais sekti. Jo pažiūras visai pateisino rusų politika.

Rusai naikino visa, kas lietuviška, ir kartu rusino kraštą. Pirmiausia panaikino vienuolynų laikomas mokyklas, todėl ir vienuolynai, kurių uždavinys buvo žmones šviesti, nustojo pirmosios savo reikšmės, juo labiau, kad buvo panaikinti novicijatai. Pagaliau ėmė ir pačius vienuolynus uždarinėti. Jų baž-

Kražių skerdynių inicijatoriai

Gubernatorius Klingerbergas — Generalgubernatorius Orževskis

nyčias nugriaudavo arba paversdavo cerkvėmis. Tai pagreitindavo ir nesąžiningi aukštesnieji valdininkai, kur e, išeikvoję valdžios skirtus cerkvėms statyti pinigus, dairydavos, kurią katalikų bažnyčią paversti cerkve.

Žemaičių vyskupijoj su tokiu Bažnyčios persekiojimu kovojo vyskupas Mečislavas Leonardas Paliulionis. Jis buvo labai atsargus ir išmintingas diplomatas: sugebėjo, kiek buvo galima, apginti puolamus kunigus ir katalikų reikalus. Valdžios grasiai ir priekabingai spaudžiami ir persekiojami vyskupai stengėsi ne revoliuciją kelti, bet lenkti; kur nelinksta — pasyviai priešintis—prieš neišvengiamą jėgos prievartą galimai nusileisti, jei tik esminiai religijos dalykai nėra griaunami. Prieš valdžios fizinę prievartą vyskupai priemonių beveik neturėjo, nes bažnyčia galinga ne kumščio pajėga — reikėjo pasitenkinti bažnyčios srity valdžios duodamomis mažiausiomis galimybėmis, nes, kitaip elgdamiesi, būtų ir tų nustoję, ir žmonių dvasiniai reikalai būtų dar labiau nukentėję.

Vyskupas bent oficijaliai buvo priverstas minėtame rašte išdėstytą caro valią vykdyti ir todėl pavedė Žemaičių vyskupijos konsistorijai duoti reikalingų įsakymų.

Prieš rusų sauvaliavimus Lietuvoj drąsiai kėlė savo balsą tuomet Tilžėj jaunųjų kunigų (Tumo, Jakšto, Maironio, Pakalniškio) leidžiama lietuviškoji «Žemaičių ir Lietuvos apžvalga». Ji tirštomis spalvomis vaizdavo rusų priespaudą Lietuvoj, ža-

dino lietuvių tautinę sąmonę, atsidėjus gynė persekiojamą katalikų bažnyčią. Tas laikraštis buvo žymus moralinis veiksnys, į kurį ištikšdavo ne viena valdžios pastanga lietuvius rusinti ir pravoslavinti. Jis buvo slaptai platinamas ir Kražių parapijoj ir godžiai ten skaitomas prie ratelio motinos pramo' ytų žemaičių. Vos tik Kauno gubernatorius ir Petrapilio dvasinė kolegija apie panaikinamą Kražių bažnyčią spėjo pranešti Žemaičių vyskupui, «Apžvalgoj» (1892 m. 2 Nr) atspausdintas smarkus atsišaukimas į žemaičius. Jame buvo raginama neįsileisti rusų į bažnyčią, jei ir galva padėti tektų, nes geresnės mirties nėsą. Kražių apylinkėj iš po skverno platinami maištingi lietuviški laikraščiai žadino užuojautą, liaudis erzinosi ir pyko. Atsirado ir kurstytojų prieš valdžią, šie, matyt, veikė labai gudriai ir slaptai, nes policijai nieko nutverti nepavyko. Yra pagrindo manyti, kad tos akcijos priešaky stovėjo jaunieji aplinkinių parapijų kunigai.

Kai pasiekė Kražius žinios apie rusų valdžios žygius, žmonės tuojau susirūpino bažnyčios likimu. Parapija išsiuntė tris prašymus: caro, Vilniaus generalgubernatoriaus ir Žemaičių vyskupo vardu. Prašė leisti įrstančią parapijos bažnyčią padaryti kapų koplyčia, o tvirtą vienuolyno bažnyčią — parapijine. Prašymuose šalia kita ko paminėta, kad vienuolyno bažnyčioj meldėsi kražiečių protėviai, ir apie trys ketvirtadaliai parapijiečių atlieka joj savo tikybines prievoles.

Vilniaus generalgubernatorius Kochanovas (kai kurių tvirtinimu, gavęs kyšį) buvo kražiečiams palankus. Kai netrukus jis buvo iš tų pareigų atleistas (daug kas mano, kad to priežastis — iškilęs aikštėn kyšių ėmimas), Vilniaus generalgubernatorium buvo paskirtas Orževskis. Šis 1893 m. Kovo 25 d. pareiškė vidaus reikalų ministeriui, kad Kražių vienuolyno bažnyčią reikia nugriauti. 1893 m. Gegužės 4 dieną atvykusi policija geležiniu laužtuvu išvertė vienuolyno duris ir likusias keturias vienuoles, vis atideliojančias išvykti, prievarta išvežė į Kauną. Vienuolyno bažnyčią vadovavęs tai ekspedicijai Raseinių spraunikas Vichmanas paliko Kražių parapijos klebono kun. Renadzkio žinioje. Ir Kauno gubernatorius, Gegužės 11 dieną atvykęs į Kražius, bažnyčią globoti pavedė kun. Renadzkiui, o visus vienuolyno trobėsius užantspaudavo.

Konsistorija, valdžios spiriama, buvo priversta įsakyti dvasinei komisijai, susidedančiai iš Šiluvos dekano kun. Jastrembskio ir Kelmės klebono kun. Jaugelio, išnešti iš bažnyčios Švenčiausiąjį Sakramentą ir visus kulto reikmenis. Komisija, remdamasi Gegužės 11 dienos gubernatoriaus parėdymu, įsakymo nesiskubino vykdyti.

Kražiečiai, pajutę, kad jų bažnyčios byla pakrypo į blogąją pusę, Gegužės 20 d. naujam generalgubernatoriui išsiuntė dar vieną raštą, prašydami jų anksčiau paduotus prašymus kur reikia paremti ir apie pasėkas jiems pranešti. Nuvykę su tuo

prašymu į Vilnių kražiečių įgaliotiniai sugrįžo nieko nepešę. Generalgubernatoriaus kanceliarija netrukus pranešė, kad parapijos prašymai nepatenkinti. Birželio 10 dieną caras davė parėdymą vienuolynui priklausiusį ežerą, esantį ties Paežerių sodžium, atiduoti Kauno voskresenskai cerkvei, Audenių palivarko žemę ir vėjinį malūną — rusų kolonistams, vienuolyno bažnyčią ir visus trobėsius nugriauti, o gautąją medžiagą ir prie vienuolyno prieinančią jo žemę pavesti ūkio mokyklai Kražiuose steigti. Šis nutarimas įvykdyti pavestas Vilniaus generalgubernatoriui.

Taigi, visos Kražių parapijos pastangos nuėjo niekais. Tačiau kražiečiai siuntė naujus prašymus Kauno gubernatoriui, Mahilevo metropolitui ir vidaus reikalų ministeriui; kiek vėliau išsiuntė prašymus popiežiui, Austrijos, Vokietijos, Danijos, Anglijos ir Prancūzijos valdovams. Jie ryžosi savo bažnyčios geruoju neatiduoti.

1891 m. valdžia leido bažnyčią remontuoti. Kražiečiai ją atremontavo. Tad visiems atrodė, kad valdžia tyčiojosi: dar taip neseniai ji pripažino reikalą vienuolyno bažnyčią laikyti, o praėjus apie dvejiems metams, įsako nugriauti. Atrodė, kad valdžia norėjo kražiečius palikti be bažnyčios; nes tuo tarpu liktų tik supuvusi medinė bažnyčia, kuriai sugriuvus, naujos statyti, aišku, nebeleis.

Žmonės jau buvo įpratę atkakliai kovoti su rusų valdžia. Daug kitų jaunesniųjų «Apžvalgos» grupės kunigų tai kovai vadovavo, tuo žmonėms skiepydami mintį, kad kovoti su rusais — tai tikybinė katalikų pareiga. Todėl priešintis valdžiai kražiečius vertė gilus religingumas ir prisirišimas prie bažnyčios; juos drąsino Kęstaičių precedentas (jau buvus panaši byla): besipriešinančius uždarant bažnyčią žmones kazokai gaudė ir rišo, o paskui paleido.

Žinodami, kad dvasinė komisija įpareigota iš bažnyčios išnešti Šv. Sakramentą, kražiečiai nuolat prašydavo ją nesikišti į bažnyčios reikalus. Komisija, tačiau turėjo vykdyti savo uždavinį ir pavedė Kražių vikarui kun. Mažeikai atlaikyti vienuolyno bažnyčioj mišias ir, priėmus puškoj esantį Šv. Sakramentą, ją išpurguoti. Tačiau kun. Mažeika, Rugsėjo 1 d. laikydamas mišias, prie puškos prieiti negalėjo, nes cimborija buvo užrakinta. Ministranto nešamą cimborijos raktelį pagriebė viena moteris ir su juo pasislėpė minioj. Kun. Mažeika dar du kartu (Rugsėjo 8 ir 9 d.) mėgino įsakymą vykdyti, bet moterys ir prie didžiojo altoriaus jo nebeprileido.

Kražiečiai, bijodami, kad valdžia nejučiomis neuždarytų bažnyčios, nuo Rugsėjo 1 d. ėmė ją dieną naktį saugoti. Žmonės pakaitomis bažnyčioj meldėsi ir giedojo.

Kun. Mažeikai vėl buvo įsakyta Švenčiausiąjį Sakramentą iš bažnyčios išnešti. Spalių 6 d. 5 val. ryto jis atvyko įsakymo vykdyti. Bažnyčia buvo pilna žmonių. Išbandęs visus turimus

raktelius, jis pagaliau atplėšė cimborijos dureles kalteliu ir, paėmęs pušką su Šv. Sakramentu, mėgino eiti iš bažnyčios. Minia jį privertė pastatyti pušką ant grindų, surišo ir reikalavo grąžinti Šv. sakramentą į altorių. Tik atvykus policijai, jam pavyko pasprukti. 60 metų senelis Rokas Šarauskis pagarbiai gražia skepeta paėmęs nunešė Šv. Sakramentą atgal į altorių. Kitą dieną atvyko spraunikas Vichmanas ir dvasinė komisija, kuriai konsistorija buvo pavedusi sutvarkyti uždaromos bažnyčios reikalus. Atėjusį su kunigais prie bažnyčios ir aiškinantį caro paliepimą Raseinių sprauniką Vichmaną minia pertraukė, ir jos atstovai pareiškė, kad jie nieko į bažnyčią neįleisią ir Švenčiausiojo Sakramento išnešti neduosią, kol negaus caro atsakymo į jų prašymus.

Spalių 8 dieną kunigai ir spraunikas rado bažnyčioj daugybę žmonių. Vienas žmogus, apsivilkęs kamža, stovėjo prie didžiųjų durų ir laikė kryžių. Prie jo stovėjo dar du ir laikė išpuoštus caro ir carienės paveikslus. Buvo manoma, kad uriadnikai nedrįs tų paveikslų niekinti ir tokiu būdu būsią galima išvengti jų puolimo. Kunigų ir sprauniko minia, žinoma, į bažnyčią neįleido. Jos vardu kalbėjusį Feliksą Andriejauskį Spalių 10 d. Vichmanas areštavo, o pats su policijos pristovu Hofmanu nuėjo prie bažnyčios. Minia jo ir į šventorių nebeįleido.

Pagaliau Kauno gubernatorius Klingenbergas nusistatė bažnyčią galutinai uždaryti Lapkričio 10 d. (pagal seną kalendorių). Jis įsakė tos dienos išvakarėse Kražiuose susirinkti apie 70 policijos ir žandarmerijos valdininkų. Visų vadu jis paskyrė Vichmaną. Šis telegrama pranešė gubernatoriui, bad bažnyčioj nuolat budi apie 50 vyrų ir moterų, miestely gi susirinkę dar daugiau žmonių, ir todėl galima laukti rimto pasipriešinimo. Tuomet Klingenbergas įsakė 300 žmonių 3-jo Varniuose stovinčio kazokų pulko vadui būti pasiruošus ir, davus žinią, raitiems iššygiuoti į Kražius. Vykdamas bažnyčios uždaryti, gubernatorius gavo kelis aliarmuojančius pranešimus. Kelmėj sustojęs privertė kartu vykti kun. Jaugelį, o telegrafu įsakė pasiruošusiems kazokams Lapkričio 10 d. 8 val. rytą būti Kražiuose.

Lapkričio 9 d. vakarą, Klingenbergui atvažiavus į Kražius, miestelyje ir šventoriuj buvo ramu. Bažnyčia buvo atvira ir apšviesta. Klingenbergas apsistojo Kražių valsčiaus valdybos namuose. Netrukus atvyko kan. Jastrembskis.

Klingenbergas norėjo uždaryti bažnyčią be kazokų pagalbos ir tuo pabrėžti savo asmens poaukščio orumą, drąsumą prieš nepatenkintą ir nerimstančią minią, sugebėjimus ją nuraminti ir priversti pasiduoti: imperijos valdžios viršūnėse tai labai gerai atestuotų administracinius jo gabumus. Todėl nutarė tuojau, naktį, uždaryti bažnyčią. Numatydamas galimą žmonių pasipriešinimą, paliepė visai policijai turėti su savim tvarkoj ginklus. Nesulaukdamas Kražių kunigų, jis išėjo į bažnyčią

dekano Jastrembskio, kun. Jaugelio ir ginkluotų valdininkų lydimas.

Bažnyčios angoj stovėjo daugybė žmonių. Minia prieš gubernatorių nusilenkė. Prie didžiųjų durų stovėjo trys vyrai ir kaip anksčiau laikė carų portretus ir kryžių. Iš šalių stovėjo vaikai su žvakėmis rankutėse. Ši scena gražiai simbolizavo minios nuotaiką. Bažnyčia buvo pilna žmonių. Klingenbergas rusiškai paaiškino ko atvykęs ir liepė žmonėms skirstytis. Iš minios nežinia kas nupasakojo prašymų istoriją ir prašė bažnyčios neuždaryti. Žmonės geriau sutiktų pastatyti pravoslavams cerkvę: šioj bažnyčioj jie patys nori melstis. Klingenbergas atsakė turįs tuojau bažnyčią uždaryti ir reikalavo skirstytis. Žmonės neklausė. Tada Klingenbergas pavedė kunigams išversti jo kalbą žemaitiškai. Žmonės vistiek neklausė ir reikalavo parodyti ciesoriaus pasirašytą pranešimą, kad jų bažnyčia uždaroma. Minia reikalavo, kad gubernatorius juos prieš ciesorių užtartų, o ne bažnyčią atimtų. Klingenbergas liepė ciesorių portretus laikantiems vyrams pasitraukti ir padaryti laisvą taką žmonėms išeiti. Šiems neklausant, Klingenbergas įsakė valdininkams atimti portretus. Keletas žmonių ryžosi jų neatiduoti. Pagaliau policija, tampydamasi su žmonėmis, portretus sudraskė, kryžių sulaužė. Nesulaukdamas žmonių išeinant, Klingenbergas įpyko ir įsakė bizūnais (nagaikomis) juos išmušti iš bažnyčios.

Tada dauguma žmonių iš bažnyčios išėjo. Likusius valdininkai bizūnais mušdami išvarė. Tuo susirėmimas galėjo baigtis, bet Klingenbergas, matyti, norėjo sukiršintiems žemaičiams parodyti savo galią ir paskui pasigirti, kad numalšinęs sukilimą. Bėgančius iš bažnyčios sumuštus ir sukruvintus žmones dar labiau plakė šventoriuj stovėję stražnikai.

Bažnyčia liko tuščia. Ant altoriaus žibėjo žvakės, o kruvina asla buvo primėtyta maldaknygių.

To jau buvo perdaug. Už šventoriaus sutratėjo tvoros, ir žemaičiai vėzdais ir basliais puolė ginkluotus rusų valdininkus. Šie pradėjo šaudyti, ir minia kiek pasitraukė. Valdininkai vaikė žmones iš šventoriaus, tačiau nuolat gausėjanti minia privertė valdininkus pasitraukti nuo gubernatoriaus, ir šis, pagaliu gavęs per galvą, su kunigais ir keliais aukštesniais valdininkais spruko į tuščią bažnyčią. Valdininkai užsidarė ir užsklendė bažnyčios duris.

Skardūs varpai šaukė žmones savo bažnyčios ginti. Minia vis gausėjo ir labiau spaudė rusus. Keli jų net iš Kražių pabėgo. Žmonės prisiartino prie bažnyčios, išlaužė didžiąsias duris ir įsiveržė į vidų.

Rusai ir kunigai buvo pasislėpę chorvietėj. Minia tuoj išlaužė į ją vedančio koridoriaus duris ir puolė prie laiptų. Valdininkai paleido į viršų kelis šūvius, ir minia sustojo, ėmė koliotis ir grasindama pareikalavo gubernatorių parodyti raštą su caro parašu, atiduoti ordenus, medalius ir surašyti protokolą

apie plėšikišką rusų įsiveržimą į bažnyčią vidunaktį. Valdininkai retkarčiais atsakinėjo šūviais.

Tuo tarpu šventoriuje ir rinkelėj žmonės mietais, basliais, akmenimis ir spragilais kovojo su ginkluotais valdininkais. Šventoriuje telkšojo bažnyčios gynėjų kraujo klanai. Nuošalesnėse vietose gulėjo sužeistieji ir dejavo.

Gubernatorius, norėdamas vilkinti laiką, kol atjos dar išvakarėse pakviesti kazokai, protokolą rašyti sutiko, gadindamas plunksną ir popierių ir siųsdamas jį apgulusius žemaičius atnešti naujų. Taip ir tęsė lig pat ryto. Vyrai susispietė šventoriuj ir rinkelėj. Bažnyčioj liko beveik vienos moterys. Jos giedojo.

Apie 8 val. ryto iš Varnių atvyko kazokai, apsiginklavę šautuvais, kardais, pikėmis ir bizūnais. Ir juos kražiečiai mušė vėzdais, spragilais ir akmenimis. Kazokai pliekė per galvas bizūnais. Dalis jų raitų ir pėsčių įpuolė į bažnyčią, lipo su arkliais ant žmonių, kapojo juos bizūnais ir kardais daužė ir draskė altoriuose ir ant sienų kabėjusius paveikslus, laužė kryžius, stovylas ir naikino kitus bažnyčios papuošalus.

Visi nuo kazokų bėgo kur kojos nešė, bet visur rado žandarų sargybas. Valdininkai gaudė bėgančius, plakė bizūnais ir vedė į arešto vietas. Dalis žmonių, nerasdama kur išbėgti, susispietė prie Kražantės, kuri tuomet buvo sklidina ir apdengta plonu ledeliu. Kazokai apsupo visą tą būrį ir ėmė pliekti bizūnais. Žmonės metėsi į Kražantę. Stipresnieji, kurie ledą prasilauždami pajėgė kiek plaukti, pas ekė kitą krantą, silpnesnieji grimzdo į vandenį, niekas jų negelbėjo, todėl keli prigėrė.

Tuo tarpu Švenčiausias Sakramenta tebebuvo bažnyčioje. Apie 9 val. kun. Mažeika, apsuptas 40 kazokų Jį pernešė į parapijos bažnyčią. Vienuolyno bažnyčią gubernatorius užantspaudavo.

Kazokai siautė vis smarkiau. Pagaliau nei bažnyčioj, nei šventoriuj, nei miestelio gatvėse nebesimatė žmonių. Kas galėjo slėpėsi. Tik įšalusi žemė negalėjo sugerti išlieto kraujo. Gubernatorius įsakė kazokams eiti per visus miestelio namus, suimti sužeistuosius ir atvaryti juos prie valsčiaus raštinės. Atvarytuosius vyrus nurėdę guldė ant suolo ir plakė nagaikomis. Miestelio daktaras Vasilenka tikrino pulsą ir skyrė kirčių skaičių. Gubernatorius pats skaitė kirčius. Moterys turėjo žiūrėti į plakamus vyrus ir laukti savo eilės. Nuplaktuosius metė į valsčiaus tvartą. Kol atvyko prokuroro padėjėjas Ulijanovas, kuris nepritarė Klingenbergo metodui, šis suspėjo nuplakti kelias dešimtis žmonių. Kai supykęs Ulijanovas išvažiavo, Klingenbergas liepė visiems klauptis, prašyti atleidimo, tada daugiau nebeplaksiąs.

Artinosi vakaras. Kazokai, Klingenbergui leidus, uliojo po visą apylinkę. Jie gėdino suimtąsias moteris. Pasklidę po apylinkę plėšė svetimą turtą ir žvėriškai tenkino savo aistras.

Tą naktį žiburiai nežibėjo. Žmonės slapstėsi tvartuose, klojimuose, rūsiuose. Kazokai juos visur atrasdavo ir apiplėšdavo; pasipriešinančius vyrus nupakdavo; daug moterų išgėdino. Mirusius žmones kazokai užkasė taip, kad niekas jų nesurastų. Patys dar kelias dienas uliojo po Kražių apylinkę. Pagaliau, užbaigęs suimtųjų tardymą ir apie 150 žmonių išsiuntęs į kalėjimus, išvažiavo ir Klingenbergas. Sugrįžęs į Kauną, jis pranešė vyriausybei, kad Kražių miestely buvo kilęs maištas, kurį jis pats numalšinęs.

Užsienio laikraščiai Kražių skerdynes labai plačiai aprašė.

Iš jų šį tą sužinojo ir rusų visuomenė. Kad ir labai smarkiai veikė karo cenzūra, tačiau ir rusų laikraščiuose prasmuko vienas kitas teisingas žodis apie valdžios darbus Kražiuose. Tarpresnieji rusai skerdynėmis labai pasipiktino. Todėl kai 1894 m. Rugsėjo 20 dieną bažnyčios gynėjai buvo teisiami Vilniaus teismo rūmuose, juos dykai gynė žymiausi rusų advokatai: kunigaikštis Umsovas, Andriejevskis, Turčaninovas ir Žukovsk s, lenkas Kaminskas ir valdžios paskirti gynėjai Šostakovas, Venslavskis ir Biely. Jie vykusiais argumentais sugriovė Klingenbergo, kurs tvirtino, kad kražiečiai ruošę sąmokslą, įrodinėjimus ir labai ryškiai nušvietė jo paties darbus. Teismas nutarė:

1. *4 asmenis, atėmus visas teises, 10 metų išlaikyti katargoje, o po to ištremti į Sibirą ligi gyvos galvos,*
2. *3 ištremti į Tobolsko guberniją,*
3. *3 atėmus visas teises, metus išlaikyti baudžiamosiose kuopose, o paskui ištremti,*
4. *2 laikyti kalėjime 4 mėnesius,*
5. *6 laikyti kalėjime po 3 savaites,*
6. *13 išlaikyti areštuotus po 3 savaites,*
7. *4 išlaikyti areštuotus po 7 dienas,*
8. *16 metų jaunikaitį Feliksą Traškelį nubausti namų areštu* (laikas nenurodytas),
9. *34 asmenis išteisinti.*

Teismo r bylos vedimo išlaidas išieškoti solidariai iš visų nuteistųjų,

Į sprendimą teismas, remdamasis baudžiamojo proceso nuostatais, pasiuntė carui, prašydamas jį nuteistuosius nuo bausmės visai atleisti ir tik pirmiesiems 4-riems palikti po 1 metus kalėjimo.

Pasakojama, kad caras Aleksandras III, gavęs šį sprendimą gulėdamas mirties patale, atstūmęs jį nuo savęs. Tik jo sūnus Mikalojus II teismo prašymą patenkino. Tai buvo tradicinis įžengiančio į sostą valdovo gestas, kuriuo, be to, jis norėjo sušvelninti užsienyje tą rusams nepalankią nuotaiką, kurią po skerdynių spauda buvo sudariusi. Taip manyti verčia jau-

nojo caro palankumas Orževskiui ir Klingenbergui, kuriuos jis per Velykas 1895 m apdovanojo ordenais.

Kražių skerdynės ir Vilniaus teismo komedija sužadino tauresnės rusų inteligentijos sluoksnius stoti ginti nekaltai kankinamų žmonių. Rusų visuomenė pamatė, kaip veikia pavergtuose kraštuose caro administracija.

Kražiečius gynę rusų advokatai parodė, kad yra Rusijoj žmonių, kurie užjaučia neteisingai skriaudžiamuosius ir protestuoja prieš barbariškus administracijos darbus.

Žaibo greitumu po visą pasaulį pasklidusios žinios apie skerdynes, kurias viešoji opinija pasmerkė, privertė ano meto Lietuvos valdovus susimąstyti .Jie pasijuto nelaikomi tinkamais Lietuvos šeimininkais, tad norėdami savo markę pasaulio akyse pakelti, turėjo rinktis švelnesnes priemones rusinti ir pravoslavinti, liautis uždarinėti tikybinius ir kultūrinius lietuvių atsparumo židinius—vienuolynus ir bažnyčias. Drąsiai galima tvirtinti, kad kražiečiai savo krauju apgynė ne vieną Lietuvos bažnyčią, paskirtą sugriauti.

Barbariškas caro valdininkų žygis skatino lietuvius dar labiau branginti ir ginti savo bažnyčias. Tai buvo labai svarbu, nes tik viena Bažnyčia anais laikais galėjo patraukti žmones į kovą su rusų priespauda. O toji kova lietuvių jėgas ūgdė, nes į senųjų kovotojų eiles stojo vis naujų, vis energingesnių lietuvių.

Apie Kražių skerdynes greitai sužinojo ir Amerikos lietuviai. Iškilmingos pamaldos, graudūs pamokslai, susirinkimai ir demonstracijos žadino tėvynės meilę ir troškimą bendrai dirbti savo ir Rusijoj skriaudžiamų lietuvių labui.

Kai lenkai pradėjo viešai skelbti, kad juos rusai Kražiuose taip baisiai kankino, Amerikos lietuviai protestavo. Lietuvių ir lenkų tautybių skirtumo klausimas susilaukė plačios polemikos, ir lietuviškasis susipratimas Amerikoj padarė didelį žingsnį į priekį.

Lietuvos diduomenė seniai buvo atsiskyrusi nuo liaudies. Atskilusi nuo savo tautos kamieno, ji nustojo tautinės pusiausvyros ir, susiartinusi su lenkais, persiėmė jos kultūrinėmis tradicijomis ir ėmė rūpintis vien savo asmens reikalais. Lietuvių kalbą ir tradicijas išlaikė tik liaudis. Tautinis lietuvių at ijimas, pirmiausia pasireiškęs grįžimu prie pirmykščių tradicijų, tik liaudy ir tegalėjo prasidėti. Toji liaudis, jau anksčiau davusi atskirų tautos žadintojų, išsilaikymo instinkto spiriama, gindama Kražių bažnyčią, pirmą kartą aktyviai pasipriešino rusifikatorių pastangoms ir, nors daug nukentėjo, tačiau išėjo laimėtojai. Šis laimėjimas žadino ir toliau liaudies pasiryžimą ginti švenčiausius savo įsitikinimus. Čia ir yra visa kruvinosios Kražių dramos prasmė, dar ir dabar žadinanti lietuvių visuomenę kovoti bet su kokiu priešu — lauko ar vidaus, — kurs kėsintųs paminti lietuvių tautos savarankiškumą, kultūrinį ar politinį šalies nepriklausomumą.

M. J.

„Silkės“

(V. Krėvės raštų II tomo novelė)

Dedame šį trumputės novelės nagrinėjimą, manydami būsiant jį moksleiviui įdomų ir dėl savo plano ir dėl patiektosios medžiagos gausumc. *Redakcija.*

Novelės charakteris ir ypatumai.
Vaizduojamasis gyvenimas ir vedamoji idėja: 1. Novelės fonas. 2. Žmonės: Kušlius, Marcelė. 3. Žmonių tarpusavio santykiai.
Kompozicija: 1. Fabula (ir intryga). 2. Konstrukcija.
Stilist nės priemonės: 1. Dijalogas. 2. Aprašymas. 3. Stilius ir kalbos ypatumai.

Novelės charakteris ir ypatumai.

V. Krėvė realistas davė mums daugelį charakteringų pilkojo mūsų liaudies gyvenimo iškarpų. Jis, įėjęs į liaudies žmonių sielą, priešais mūsų akis išstato tikrovės pasaulį. Kaimo žmonių gyvenimas tobulą savo išraišką rado jo apysakose bei novelėse, kurios pavadintos „Šiaudinės pastogės“ vardu. Tai II ir III V. Krėvės raštų tomas. Šios „šiaudinės pastogės“ gyvenimą vaizduoja ir „Silkės“, kurias mes vadiname novelės vardu. Paprastai novele vadiname nedidelį dailės apsakymą apie kokį nors atskirą nuotykį, kurs būna paremtas gyvenimo tikrove. Bet vis dėlto toksai nuotykis neduoda išsamių charakteristikos smulkmenų. Apysaka vadinti „Silkes“ nebūtų visiškai tikslu, ypatingai dėl jų mažo turio.

Ši novelė nėra fotografiška gyvenimo nuotrauka. Čia Krėvės vaizduojamas žmogaus (Marcelės) vidaus gyvenimas, čia judinami žmogaus sielos užkulišiai, čia centrinės idėjos formuojasi žmogaus psichikoj. Ir dėl to mes drįstame šią trumputę novelę vadinti psichologine.

„Silkių“ novelė ryškiai išsiskiria iš kitų V. Krėvės „Šiaudinės pastogės“ apysakų. O ji charakteringa štai kuo: 1. — joje pagrindinį vaidmenį vaidina moteris (tarnaitė Marcelė), 2. — čia vaizduojamas kitos tautybės žmogus (žydas) ir kalbama apie žmonių tarpusavio santykius ir pagaliau 3. — novelė yra ypačiai tobula savo klasiška kompozicija, konstrukcija bei architektūra.

Vaizduojamasis gyvenimas ir vedamoji idėja.

Prof. V. Mykolaitis-Putinas, kalbėdamas apie vedamąsias V. Krėvės idėjas, jo kūryboj randa tris pagrindinius idėjinius

---

* Proseminarinis darbas, skaitytas V. D. U-to naujosios lietuvių literatūros proseminare 1933 mt.

pradus: 1. — dvasia — dievybė, kaipo visa ko „iš anapus“ simbolis, 2. — pasaulis, kaipo erdvės ir laiko arba mūsų optinių ir akustinių patyrimų suma ir 3. — žmogus, kaipo sąmoningas daugybės psichinių pergyvenimų subjektas*. Gamta, žmogus ir antgamtinis pasaulis — tai trys pamatiniai dalykai, kuriuose koncentruojasi visa Krėvės kūryba. Rodos, sunku būsų tikėti, kad mažutės jo apysakos ar apsakymėliai jau reikštų tam tikras idėjas. Tačiau kūrėjas lieka kūrėju visur ir visais savo pasireiškimais. Tiesa, galima kartais žiūrėti, kad Krėvė, imdamasis vaizduoti gamtą ir žmones, iš anksto, tarsi, vedamosios idėjos neturi. Ypač tai matyti iš tokių gyvai realistiškų apsakymėlių kaip „Vargingas gyvenimas“, „Bobulės vargai“... Nors ir čia pastarajai minčiai turime duoti tam tikrus rezervus. V. Krėvei tokiose mažose jo vaizduojamojo gyvenimo iškarpose idėja savaime iškyla, nes jis randa ją pačiame gyvenime. Ir čia rašytojas tampa tik tobulu idėjos, minties įžiūrėtoju ir išreiškėju. Ir V. Krėvės žmonių pažiūrose į gyvenimo reiškinius, gamtą, religiją, žmonių santykius mes randame aukščiau minėtus jo kūrybos pradus, kurie kartais net nuostabiai prasiskverbia iš mažų kūrybos kąsnelių.

„Silkių“ novelė savo turiniu palyginti gana maža. Ji vos teturi 15 spausdintų in 8^{0} puslapių. Savo vaizduojamu gyvenimu neišeina į plačius horizontus, tačiau savo vedamąja idėja yra labai charakteringa. Nematau čia reikalo pasakoti novelės turinį, nes jis, be abejonės, daugeliui yra žinomas (ar bent turėtų būt žinomas), o antra, jis yra toks nesudėtingas, kad bus galima suvokti ir iš jos nagrinėjimo.

Dvi pagrindinės vedamosios mintys eina „Silkėse“. Pirmoji — vaizduoja primityvios žmogaus sąžinės nenuoseklumą ir žmogaus psichikos dvilypumą; antroji — skirtingų tautybių žmonėse esantį tolerantingumą ir jų tarpusavio santykius. Pirmajai minčiai atstovauja sodžiaus tarnaitė algininkė Marcelė, antrajai — žydas Kušlius ir Gerdvilienė, Marcelė, Monika, piemuo...

Vaizduojamasis gyvenimas „Silkėse“ ir vedamoji jų idėja ryškiau išeis aikštėn susipažinus su novelės fonu, žmonėmis ir jų tarpusavio santykiais.

1. Novelės fonas.

Kaip ir visos V. Krėvės realistinės beletristikos, taip ir šios novelės fonas yra kaimas ir gamta. Čia vaizduojami su visu savo skurdu „šiaudinės pastogės“ gyventojai. O tasai skurdas

---

* V. Mykolaitis-Putinas. Idėjiniai pradai V. Krėvės kūryboje. „Pradai ir žygiai“. 1926, 7 nr.

Mūsų sodybos žiemą „N.R.“

ypačiai šioj novelėj pasirodo žydo Kušliaus asmeny. „Silkių“ vaizduojamasis kaimo gyvenimas apsibrėžiamas laiko ir vietos atžvilgiais. Iš čia gana ryškiai matyti, kad tai prieškarinio laikotarpio žmonės. Prieš kokius 30 metų kaimuose buvo ne vienas toks Kušlius, kurs „žiemą ir vasarą vienodai apsidaręs, ėjo per sodžius, nešdamas rankoj pintinėlę, krautuvėlę už pečių ir neaplenkdavo nė vieno kaimo“*. Prieškarinis laikas matyti ir iš ypatingo moterų prekiavimo su panašiais žydais ir iš gavėnios pasninko, kurs dabar palyginti žymiai sumažėjęs.

Vietos atžvilgiu „Silkių“ foną apsibrėžia Lietuvos provincija. Tai Dzūkijos kraštas, Merkinės parapijos ir apylinkių žmonės. Dažnai net tikri vietos vardai. Novelėj V. Krėvė mini šias vietas: „neimk, Merkinėj parduosiu“, „Kaip aš tarnavau Šilakiemy...“ „Ten buvo gražu, kaip Pivašūnų bažnyčioj“, arba „kaip Švenčiausios Panelės paveikslai Merkinėje“ ir pan.

Nors kitose V. Krėvės apysakose labai svarbią vietą užima gamta (pav. „Skerdžius“, „Perkūnas, Vaiva ir Straublys“, „Bedievis“...), tačiau „Silkėse“ gamtos vaizdo beveik nėra. O kitose apysakose, — kaip „Bobulės vargai“, Antanuko rytas“, „Žmoną pamokė“... gamta minima vos keliais sakiniais arba visai neminima. Labai šykštus gamtos vaizdas ir „Silkėse“:

„Į pavasarį virto. Dienos buvo šiltos, saulėtos; sniegas tirpo, viršukalniai visur juodavo; klonelėmis, vagomis, vidukelėmis bėgo upeliai ir šniokšdami pasakojo pavasario pasaką, pranešdami, kad tasai jau arti...“ (69 ps.) — ir viskas, daugiau nė sakinio, tik kelios nuotrupos: „o čia braidžiok tokioje palaidoje, tokioj slidumoj, iki klupščio šlapias, purvinas“ (76 ps.).

* V. Krėvės raštai, II t., 1921., 70 p.

Ir tuojau po trumpos įžangos, šykštaus peizažėlio V. Krėvė eina prie savo rutuliojamo sužeto: „Moterėlės, ar neturit šerių, vištų, kiaušinių? — pirštu langan barškindamas klausė vieną tokią dieną Kušlius“ (69). Šis keliais bruožais nupieštas V. Krėvės gamtos paveikslas mums primena V. Kudirką, kurs irgi mini labai trumpai, dėl būtino reikalo „neišpasakytai gražius kalnelius ir apylinkes“.

M. Banevičius* V. Krėvę laiko šykščiu gamtos aprašymams. Jis pastebi sausumą, šykštumą spalvų ir optinių gamtos įspūdžių, kurių yra daugumoj Krėvės apysakų. Išeidami iš šio rašinio ribų, turime pasakyti, kad Krėvės gamtos aprašymas yra akustinis, Krėvė nemato, bet girdi ir jaučia. Vis dėlto iš „Silkių“ novelių spręsti apie Krėvės gamtos fono vaizdavimą būtų perdaug drąsu ir netikslu. O šis menkas gamtos vaizdas Krėvės paimtas tik tam, kad jis geriau nušviestų žydo Kušliaus, vieno iš svarbiausių novelės personažų, prekiavimo vargus ir sukeltų jam užuojautą ir simpatiją. Vadinasi, V. Krėvei gamta yra tik scena, kurioj veikia jo personažai ir kuri reikalinga charakteriui ir vedamajai idėjai paryškinti.

2. Žmonės.

Žmogus yra visokiausių psichinių veiksmų reiškėjas Jo santykiai su išviršiniu bei antgamtiniu pasauliu ir kitais žmonėmis padeda suvokti jo dvasią, jo charakterį. Mes stebime gyvenimą veikiančius žmones, nelyginant artistus scenoje, ir iš jų veiksmų sprendžiame apie jų asmenybių savumus. Bet galutinai idėjinė kūrybos prasmė aiškėja tiktai iš žmogaus sąvokos ir jo būties kelių nušvietimo. Šiendien su nepaprastu atsidėjimu analizuojama žmogaus psichika. Šiandien iškeliama aikštėn daug sielos paslapčių, kurios eina iš pasąmonio (Sakysim, prancūzų rašytojo Marcel Proust'o veikalai). Psichinė analizė atskleidžia šiandien neištirtus sielos gyvenimo labirintus. Mums kartais atrodo labai nuostabu, kad toje pačioje sieloje sutelpa ir gėrio ir blogio pradai.

V. Krėvė eina į žmogaus sielą. Jis iškelia jos dvilypumą, kurs ryškiai atsispindi ir mums rūpimos „Silkių“ novelės pagrindinio veikėjo, Marcelės, asmenyje. Ši novelė ir bus vienintelė, kurioje moteris vaidina centrinį vaidmenį. Visas čia interesas koncentruojasi apie Gerdvilienės tarnaitę Marcelę. Ir vis dėlto jos ryškaus vaizdo mes negauname.

Nors ir centriniu novelės asmeniu laikome Marcelę, tačiau

---

* M. Banevičius. V. Krėvės realistinės novelės. „Darbai ir dienos“ 1931. II.

Mylimam Draugui

Kaziui Andrėkui,

mirus jo tėveliui, reiškiame giliausią užuojautą.

Kretingos Pranciškonų gimnazijos
V klasės auklėtiniai.

dėl ypatingos novelės kompozicijos jos chrakterį bus lengviau duoti susipažinus su senuoju Kušlium.

Tai tikras vargšas tasai senas žydas Kušlius. „Žiemą ir vasarą vienodai apsitaisęs ėjo per sodžius, nešdamas rankoj pintinėlę, krautuvėlę už pečių"... O jo išvaizdą V. Krėvė piešia šiaip: „Buvo tai senas žydas, iki akių apžėlęs, ilga raudona barzda. Plaukai buvo visai žili, barzda tik pusiau, ir šis pusiaužilumas nedengė ir negadino prigimtos jo plaukų spalvos. Jis buvo labai kušlas ir niekuomet nematė, kas guli po kojom, todėl eidamas čiupinėdavo pirma savęs lazda, kaip aklas; ypač atsargiai žengdavo, jei dar nešė kiaušinius". (69). Jis ir dabar, pusiaugavėnį, keliauja su savo krautuvėle. Atvyksta į Gerdvilus su silkėmis. Čia vaikai, kaip paprastai, jam nori iškrėsti juoką. „Jie mėgo padėti jam po kojom pagalį, ar ką kitą, kad tik Kušlius sukluptų. Tai būtų juokų!" (69, 70). Kušlius žino vaikų norus. Jis atsargus ir tik skundžiasi: „Kam jūs pikta darot senam žmogui?" (70). Tačiau Kušliaus širdis jau prijunkusi prie patyčių ir „širsti jis niekuomet neširdo". Gerdviliuos jis ilgai derasi ir penkias silkes išmaino į dešimt kiaušinių. Bet jam dar neišėjus, Marcelė jam nematant išsima tris silkes: „Kol žydas lupė ir valgė bulves, Marcė ištysė iš kibiro viena, antrą ir trečią silkę. Ir taip pasalino, kad niekas nė nepastebėjo, kaip ji ištraukė jas ir paslėpė už verpsčio. Vien piemuo matė. Kada ji paslėpė silkes, jis dirstelėjo, mirktelėjo į ją ir nusikvatojo ant visos pirkios". (76).

Kušlius suvalgė kelias bulves, kurias jam davė, o kitas įsidėjo į kišenę parnešti sergančiai savo žmonai. Jis didelio vargo suspaustas, dūsauja, našta sunki: „Dūsauja senis, sunku jam jį tąsyti: jis vos kojas kelia, o čia braidžiok tokioje palaidoje, tokioj slidumoj, iki klupščio šlapias, purvinas. O ten namie jo senė viena, ligota, be pagalbos" (76). V. Krėvė čia reiškia didelę Kušliui simpatiją, parodydamas didelį sunkaus

Rasimavičius Bronius

(Iš „Baltos ir mėlynos dainos“)

Ne Soldine, ne žemėje germanų, anei hunų
sudužo mūsų viltys LITHUANIKOS trenksmu;
nukrito JI į širdis 3.000.000
nenumaldomu skausmu.

Kometa sielvarto nusidriekė per Lietuvą.
Nesvietiškai, nors kaip gailu —
Ištraukim iš širdies tas brangias liekanas
ir sulipdykim naują kartą: DVASIOS sakalų.

gyvenimo skurdą. Tik dabar ryškiau paaiškėja tasai gamtos vaizdas novelėj. Jis paryškna Kušliaus skurdo supratimą. Ir taip Kušlius dūsaudamas eina toliau. Jis nė nenumano, kad Marcelė jam pavogė tris silkes.

Toks žydo tipas dabar Lietuvoje jau bus išnykęs. V. Krėvė matęs gausybę tokių Kušlių. Ir todėl jis atvaizduoja jį ryškiai. Tiesa, čia kreipiama daugiau dėmesio vien į išorinę jo pusę. Bet vis dėlto iš tų kelių jo išsireiškimų, kaip: „Iš seno žmogaus juokiasi, kad jam sunku. Negerai iš seno juoktis“— matos jo gera širdis ir tolerantinga gyvenimo nuovoka.

V. Krėvė tiek suaugęs su savo krašto žmonėmis, tiek pažįsta intymiškus jų sielos kampelius, kad, sutikdami su A. Voldemaru, galime pasakyti, jog V. Krėvei „Jų (Dzūkijos krašto žmonių) vargai, jų sielvartai, troškimai, viltys yra atvira knyga“.*

(B.d.)

* A. Voldemaras. Krėvė romantikas bei klasikas. „Skaitymai“. 1923. XXI kn., 91 p.

Sportas

(Veda P. Vaitonis)

Ziemos sporto sezoną pradėdami

Būdami modernūs proto darbininkai, mes privalome suprasti reikalą palaikyti pusiausvirą tarp mūsų fizinio ir intelektinio darbo sportu, gimnastika ar bent sportiniais žaidimais. Tokiu būdu mes pasieksime to harmoniško iš ilavi imo, kuris mus vidujiniai patenkins ir suteiks sveiko gyvenimo džiaugsmo. Tikslingas mūsų dvasinio ir fizinio darbo santykis yra būtina sąlyga asmenybei išūgdyti. Nes tik dvas nė kultūra drauge su kūno kultūra yra būtina atrama tikrai sėkmingai dvasios kultūrai plėsti. Prof. dr. Eretas, kaip tik iš to io principo išeidamas, savo įsteigtai sporto organizacijai parašė šūkį: per kūno kultūrą į idealą. Tuo šūkiu vadovaudamasi toji organizacija dėl tinkamai suprastų spo tų uždavinių yra pasiekusi puikiausių rezultatų. Tuo mes nenorime neigti sporto vien sportinio smagumo dėliai, tačiau dar kartą pabrėžiame jo būtinumą intelektinio darbo didesniam sėkmingumui, dėl ko kiekvienas moksleivis juo ypatingai turi susirūpinti.

O tokios rūšies sporto, kuris moksleivį ko labiausiai po intelektinio darbo atgaivintų, ypač lengva žiemą surasti. Čiuožti ant ledo yra ne tik maloniausia, bet kartu ir kūną visašališkai lavinanti sporto rūšis. Tai vienintelė sporto šaka, kuri mūsų moksleivijos plačiau kultivuojama ir kuri yra tikras jos, taip maža ir be sistemos sportuojančios, išganymas. Tie gi, kurie yra jau tiek šioje sporto šakoje subrendę, kad sugeba ir nori šį dvasinį poilsį surišti su es'etiniu pasigėrė imu, gali sekti pasaulinio dailiojo čiuožimo meisterio austro Karolio Šėferio pėdomis ir mokytis visokiausių per pastaruosius šimtmečius sukurtų figūrų raizgymo. Taip pat dar neseniai prigijęs Lietuvoje pašliūžų sportas yra jau gana smarkiai paplitęs ir moksleivijai labai rekomenduotinas, nes, be kūno mankštinimo, duoda dar progų pažinti savo krašto grožį žiemą. Užsienyje jau kalbama net apie dailųjį pašliūžų čiuožimą. Lietuvoje taip pat dar visai nepraktikuojamas šokimas su pašliūžomis į tolį nuo tam tyčia parengto kalno.

Sportininkai kolektyvistai ir stiprios prigimties moksleiviai turėtų žaisti hoki ir pamėginti lenktyninį pačiūžų bėgimą. Gimnastikos mokytojai čia turėtų plačią dirvą savo darbui mokykloje.

Tačiau didžiausio pagyrimo verti būtų tie moksleiviai, kurie, be šių žiemos sporto skanėstų, prityrusio trenerio priežiūroje užsiiminės racijonalia gimnastika, kuri kūnui lavinti yra

tikslingiausia priemonė ir kaip tokia yra kūno kultūros pagrindas. Tik ja Lietuvos moksleivis galėtų išpirkti savo abejingumą sportui, taigi nusikaltimą kūno kultūrai, taip pat ir tie, kurių pareiga moksleivijos ūgdymu rūpintis.

Sis žiemos sporto sezonas, tikėsimės, bus jau daug gausesnis sportuojančių moksleivių skaičiumi, o tai bus įrodymas, kad moksleiviai sporto reikšmę jau suprato ir tinkamai įvertino. Taigi sukruskim į tyrą žiemos orą kas kuo galim — gimnastikos pratimais, rogutėmis, pačiūžomis ir pašliūžomis!

Teisingas kvėpavimas yra sveikatos pagrindas

(Tęsinys)

Pilnasis kvėpavimas atliekamas tokiu būdu. Rankos be įtempimo keliamos šonų kryptimi virš galvos ir pilnai įkvepiama. Iškvepiama staigiai nuleidžiant rankas žemyn. Krūtinės ir pilvo kvėpavimas atliekamas rankas laikant nuleidus prieš save, tik krūtinės kvėpavimui pečiai truputį pakeliami aukštyn, o pilvo kvėpavimui pečiai laisvai nuleidžiami. Žinoma, tų abiejų kvėpavimų visą procesą sudaro įkvėpimas ir iškvėpimas. Yra dar taip vadinamas *šono kvėpavimas*. Laisva ranka iš apačios šono kryptimi keliama virš galvos ir sulenkiama. Tuo pačiu laiku lengvai lenkiama liemenį į šoną ir tų judesių laikotarpy iš lėto įkvepiama. Antroji ranka visą laiką laikoma ant klubo. Po to iškvėpti, atsistojant tiesiai ir įkvėpti atliekant tuos pačius judesius tik į kitą šoną.

Dar esama kvėpavimo po smarkesnių lavinimų širdžiai nuraminti: tai vadinamieji nuraminimo kvėpavimai. Šiuo atveju ypač daug dėmesio tenka kreipti į pilną ir gilų iškvėpimą, šiaip šis kvėpavimas niekuo nesiskiria nuo paprasto gilaus kvėpavimo. Įtemptai dirbant ir po darbo kenčiame mes ne dėl deguonies trūkumo, o dėl plaučių persipildymo angliarūkštimi. Vadinasi, uždusus sunkiai, orą griebiant, įkvepiant, daroma klaida, nes tatai tikslo nepasiekia, visų pirma reikia ko daugiausiai iškvėpti, o po šio išlaisvinančio iškvėpimo visuomet seka gilus, sotinąs ir nuraminąs įkvėpimas. Taip kvėpuojant nereikia jokių perdėtų judesių daryti, tik laisvai kvėpuoti, kuo daugiausia iškvepiant: tik tokiu būdu galima greičiausiai kvėpavimą nuraminti, uždusimą pašalinti. Pradžioje, pradedant kvėpavimo pratimus, ima svaigti galva, tačiau tatai nepavojinga ir laikui bėgant visai išnyksta. Įsigijus tokią kvėpavimo techniką, nebus sunku judesiuose ir pratimuose taisyklingai kvėpuoti. Yra tvirta taisyklė, kurios reikia griežtai laikytis, būtent: visuose judesiuose iškvepiama kūną sulenkiant, o įkvepiama jį ištiesiant. Tokiu būdu bus galimas sėkmingas sąmoningo kvėpavimo valdymas.

Sporto žinios Lietuvoje

Futbolo nuobaigos

Kauno žydų sporto sąjungos Makabi futbolo komanda lošė su «Maisto» sporto klubo futbolo komanda pereinamąsias rungtynes į Lietuvos lygą. M. S. K. laimėjo paeiliui dvejas rungtynes rezultatu 2:1 ir tokiu būdu perėjo į Lietuvos lygą, išstumdama makabiečius į «A» klasę.

Kauno Klaipėdos bokso rungtynės

Lapkričio mėn. 18 d. įvyko tarpmiestinės Kauno ir Klaipėdos bokso rungtynės, kurias visai netikėtai laimėjo Klaipėda 3:1 rezultatu. Kaunui vienintelį punktą laimėjo Misiūnas (L.D.S.), vienas geriausių Lietuvos bokso technikų.

Lietuvos ir Latvijos ping pongo rungtynės

Latvių ping pongistai, važiuodami į tarptautinę ping pongo olimpijadą Paryžiu e, pakeliui sustojo Kaune ir sulošė dvejas rungtynes: Lapkričio 27 d. su Kauno rinktine, o Lapkričio 28 d. su Lietuvos rinktine. Pirmąją dieną latviai išlošė 9:0, nors rungtynių eiga ir nerodė tokios didelės latvių persvaros. Gražiai šiose rungtynėse pasirodė dar visai jaunas mūsų ping pongistas Žemaitaitis savo gražiu kombinuotu žaidimu. Antrą dieną latviai turėjo jau visai sau lygius priešus ir tik po sunkios kovos laimėjo 5:4 savo naudai. Dienos sensacija buvo mūsų Karaliaus išlošimas iš Finbergo, kurs praėjusiais metais Pragoje sensacingai nugalėjo buvusį pasaulio čempijoną Barną. Žaidimą poromis laimėjo taip pat latviai.

Knygos

Bernardas Brazdžionis. KRINTANČIOS ŽVAIGŽDĖS. Eilėraščiai socijaliniai, ekonominiai, tėvynės meilės, religinio pobūdžio ir lirika. Kaunas, 1933. Kaina 2 lt. 50 cent. Išeido „Sakalo“ b-vė. 80 psl.

Bernardas Brazdžionis, ligi šiol gyvenęs savo žemės idile, džiaugęsis be kamino lūšnelės neapsakoma laime, topolių aukštomis viršūnėmis, šešiaeilėmis armonikomis ir tėvo neturtu, emerito psalmėmis garbinęs Dievą ir mąstęs apie mūsų buities menkumą, pabėrė mums pluoštą kitų eilėraščių — „Krintančias žvaigždes“. Pirmomis eilutėmis todėl išvardiname pirmesnį poeto vardų pasaulį, kad dabartiniai eilėraščiai mus lyg norėtų nustebinti, nes jie pavadinti socijaliniais, ekonom niais, tėvynės meilės, religinio pobūdžio ir lirika. Atrodytų, kad Bern. Brazdžions gal persimetė daugiau į aktualųjį gyvenimą, susirūpinęs aktualiomis šių dienų temomis. Ne. Jis dainuoja ta pačia siela ir ta pačia širdimi, kaip ir pirmiau, o ekonominiai, socijaliniai ir kitoki rekalai į

jo eilėraščius skverbiasi tik tiek, kiek šių dienų gyvenimas spustelėja jo mylimą žemę. Jis myli ją, todėl ir skundžiasi, kad

Nebekalens garnys į klevą aukštąjį įskridęs,
Ir kalvio nebebus gale sodžiaus kaimyno,
Augs dobilai, augs kanapeikos kultūringas laukas didelis,
O smilga vėjo pučiama nebepalinks į žalią kmyną.
(68 psl.)

Vienasėdžiai nutupdys Lietuvos laukus ir pievas trobelėm, suraižys dirvom, ir nebebus žemė tokia pasaka, kaip buvo, todėl ir liūdna, todėl ir pr'eina susidurti su ekonominiais reikalais.

Socijalinių motyvų jo eilėraščiuose atsiranda ta'p pat dėl to Lietuvos žengimo, modernėjimo. Bern. Brazdžioniui m'ela tiktai ta graži senoviškai rusoistinė Lietuvėlė, todėl jis ją ir temyli. Prie miesto ir suponiškėjimo, ka'p ir „Amžiname žyde", jis nepripratęs ir, matyti, nepripras.

Religiniuose eilėraščiuose Brazdžionis taip pat tebėra eremitas: nuoš'rdžiai išpažįsta Dievui visą savo menkumą, bara save už netikėjimą, už nuodėmę, tuo labiau, kad jis girdi, jog ir

Giesmės nuvargintas, lietaus išlytas ir sušalęs,
be šilto lizdo ir ant vėjo
paukštelis po lapu verkšlendamas patelės
(8 psl.)

ir tas gieda Agnus Dei. O ką jis? Ar jis mažiau nuvargęs už tą paukštelį, ar ir jis pro ašaras negieda.

„Krintančiose žvaigždėse" jau atsiradę vietos ir meilei. Bern. Brazdžionis, seniau venges moters vardo, dabar jau džiaug'asi, kad ji esanti visas jo turtas („Mes neturime namų" 45 psl.), kad ji padedanti auginti namelį lig dangaus, kad jis gali su lūpom prie lūpų numirti ir su baltais dobilėl'ais, čiobreliais žaliais papuošti mylimosios krūtinę. (Laimės namelis, 36 psl.).

Visur kitur, kur pasakoma jo paties siela, jaučiama daugiau sielvarto, klajojimo ir nenurimimo žemėje, nors ją ir myli. Daug tos pačios žemės sutvėrimėlių kalba liūdnai apie gyvenimą, patį poetą ir jo eilėraščius daro elegija. Nors žaliuoja klevai, nors saulę geria jų viršūnės, bet jie patys skundžiasi gyvenimu ir neaiškia buitimi —

Girdžiu kalbas klevų žaliųjų,
pavasario klevų:
skurdu gyvent tarp svetimųjų,
negera tarp savų.

Pats Bern. Brazdžionio požvilgis į gyvąjį gyvenimą remiasi girdėjimu. Matyti, jis mažai ką temato, todėl ir dažų pas jį nedaug, o visa girdima. Tik jis girdi ne taip, sakysim, kaip Baranauskas šilely. Brazdžionis girdi jutimus, mintis: ką kalba klevai, kaip dangus, debesys, paukštelis, dobilas ir smilga gieda Agnus Dei ir p., ką gėlytė šnabžda prie Dievo kojų ir t.t.

Forma „Krintančių žvaigždžių" vidujiniu žvilgsniu gana įvairi, bet išoriniu nelabai. Ketureiliai — amžinai. Nors, žinoma, tai dar ne esminis dalykas. Ritmas taip pat gan vienodas. „Amžinam žyde" buvo daugiau įvairumo ir poetinėse priemonėse. Pav., rimai čia lyg susenėjo. Ir visos šios priemonės, pavartotos produktingiau, galėtų dar daugiau pakelti rinkinio vertę, nors šiaip visumoj jis „Amžiną žydą" nukonkuravo ir mūsų naujojoj poezijoj konstatuoja žengimą. Geriausi eilėraščiai: *Laimės namelis, Mes neturime namų, Klevų kalbos, Agnus Dei* (neištisai), *Jeruzolima, Sunki ranka.*

K. Zupka.

Vladimiras Solovjovas. ŠVENTOSIOS ISTORIJOS FILOSOFIJA. Tyrimas pasaulio kelio į tikrąjį gyvenimą. Pirmąsias IV-as knygas išvertė *Stasys Dabužis,* V-ją — *Jurgis Talmantas.* Leidėjų prakalbą ir Vl. Solovjovo bijografiją pridėjo Prel. *A. Dambrauskas,* Šv. T. M. Šv. Kazimiero dr-jos leidinys nr. 531. Kaunas, 1933 m. 248 psl. Kaina 4 lt.

Šiais visuotinio krizio laikais ypač mažosioms tautoms svarbu surasti kel'as į *tikrąjį* gyvenimą. Jeigu mes, lietuviai, nesiimsim griežčiau kovo-

ti su nihilizmo, materijalizmo ir moralinio bolševizmo idėjomis, jau besisunkiančiomis į mūsų gyvenimą, galime sulaukti liūdno mūsų tėvynės rytojaus. Norėdami tų idėjų pražūtingumą įrodyti ir jų apgaulingą blizgėjimą pamatyti, turime kaip žaibų ugnimi nušviesti mūsų šalį Kristaus mokslo šviesa, kuri nuskaidrina sąmonę, o širdis uždega naujiems drąsiems žygiams!

Ir katalikai moksleiviai privalo švystelti ana šviesa savo tėvynėje, ir dargi pirmieji. Bet iš kur gauti tos dvasios elektros žaibu šalies padangėj tvikstelti? — Gi iš Kat. Bažnyčios mokslo veikalų, žmonijos genijų, gyvenimo ir darbų! Iš čia pradėkite ruoštis kovai, kurią mes turime laimėti.

Vienas tokių žmonijos dvasios genijalių gabumų — Kristaus mokslo karžygių — yra rusų filosofas *Vl. Solovjovas.* Jis mums, jauniesiems lietuviams, lig šiol maža buvo žinomas, nes nemokame rusų kalbos. Jis yra parašęs daug filosofinių veikalų, kurių vienas, „Šventosios Istorijos filosofija", jau išverstas ir į mūsų kalbą, abu to veikalo tomai jau išėjo iš spaudos. Garbingasis mūsų kritikas ir mokslininkas prel. A. Dambrauskas vertime labai įdomiai ir gražiai nupiešia to didžio filosofo, kilnaus vyro ir krikščionies gyvenimą ir darbus. Manau, bus ne pro šalį vieną kitą Vl. S-vo gyvenimo bruožą išvesti ir šiame rašinėly.

Vladimiras Solovjovas gimė Maskvoj Sausio m. 28 d. 1853 m. Jo tėvas buvo Maskvos universiteto profesorius, daugiatomės Rusų tautos istorijos autorius. Vaikutis buvo ryškiu veidu, slaptingai giliomis akutėmis, linksmas, draugiškas, sąmojingas. Visą savo gyvenimą mylėjo elgetas ir gausiai juos šelpė. Išmokęs šv. Istoriją ir perskaitęs Šventųjų Gyvenimus, Vladimiras palinko į asketizmą. Vos 9-rių metų karštai pamilo vienmetę savo draugę Julytę, kuri vėliau metė jį mylėjusi. Gimnazijoj mokslas jam labai sekėsi. Aukštesnėse klasėse jis pergyveno daug skaudžių abejojimų. Buvo karštai persiėmęs nihilizmu ir materijalizmu. Paveiktas vieno savo draugo, su pasigėrėjimu tyčiojos iš šventų daiktų ir tikybos tiesų. Bet karštai, ieškodamas tiesos, uoliai studijuodamas mokslo veikalus, veikiai pametė materijalizmo klaidas ir 16 m. jaunuolis sugrįžo į krikščionystę. Jis pasiryžo visomis jėgomis tarnauti Dieviškajai Išminčiai, todėl net ir vesti atsisakė. Turėdamas 20 m. baigė universitetą. Savo dizertaciją magistrato laipsniui gauti, kad vėliau galėtų būti universiteto profesorium, jis parašė per kelis mėnesius. Savo dizertacija „Vakarų filosofijos krizis" jis visai sugniuždė anų laikų filosofijos stabą — materijalistiškąjį pozityvizmą. Viešame dispute oponentai profesoriai prisipažino nugalėti ir sužavėti jauno filosofo įrodymais. Profesūrai pasiruošti buvo išvykęs į užsienius. Grįžęs Rusijon, buvo pakviestas į Peterburgo universitetą docentu. Po 4-rių metų dėl politinių aplinkybių iš tos vietos pasitraukė. Tolimesnio savo veikimo objektu jis pasirenka publicistiką. Jis plunksna kovoja su viešuoju melu ir blogybėmis, skelbia kilnius geresnės ateities idealus. Tam jis aukoja paskutinius 18-ka savo gyvenimo metų. Nuo nemigos, nuo netinkamo maisto, nuo įtempto darbo jo jėgos peranksti išsieikvojo. Mirė Solovjovas Liepos 31 d. 1900 m.; palaidotas Maskvoj. Iki karui jo kapas dažnai buvo lankomas jo gerbėjų ir gausiai puošiamas gyvomis gėlėmis.

Jo gyvenime pasitaikė labai sunkių valandų. Viename laiške savo draugui S-vas rašo: „Apie save galiu tiek pasakyti, kad esu labai patogioj būklėj, būtent, man dabar visais atžvilgiais taip bloga, kad blogiau nė būti negali, todėl turės būti geriau".

Vl. Solovjovo religijos pagrindas Kristus, Dievažmogis, atsikėlęs iš numirusių. „Kristaus atsikėlimas, — sako S-vas, — yra toks pat stebuklas, kaip pirmas celės atsiradimas pasaulyje". Gerai pažinęs krikščionystės tiesas, Sol-vas sakosi radęs „jose ne vien visų širdies reikalavimų patenkinimą, bet ir visų proto problemų ir mokslo uždavinių išsprendimą. Kad S-vas buvo dvasioj katalikas, liudija jo raštai, kad jis yra prisijungęs ir prie Kat. Bažnyčios ir yra priėmęs šv. Komuniją iš kat. kunigo rankų, įrodo dar gyvi esą liudininkai.

Anketa „Ateities“ skaitytojams

Norėdami „Ateitį“ padaryti kuo įdomiausią ir artimą skaitytojui, skelbiame šią anketą, į kurios klausimus Jūsų, Brangieji, atsiųstieji atsakymai turės nurodyti „Ateities“ gerumus, trūkumus ir tobulėjimo kelią.

Vl. Solovjovo „Teokratijos istorija ir ateitis“, pasirodžiusi spaudoj 1885 m., yra suskirstyta į penkias knygas. Keturios pastarosios sudaro atskirą veikalą, autoriaus pavadintą „Šventosios istorijos filosofiją“, kurią išvertė kalbininkas *S. Dabušis.* V-ją knygą išverstą kalbininko *J. Talmanto,* paimtą iš kito Vl. Solovjovo veikalo „Rusija ir Visuotinė Bažnyčia“ skaitytojai ras čia leidinio II-o tomo gale pavadintą „Kristaus įsteigtoji bažnytinė monarchija“.

Labai giliai ir įtikinančiai Vl. Svas gvildena šiame „Šventosios Istorijos Filosofijos“ veikale teokratijos, arba Dievo valdymo, idėjos problemą. Teokratiją jis įžiūri prasidedant pirmųjų žmonijos tėvų santykiavimu su Dievu ir lyg raudonu siūlu einant per visą žmonijos istoriją ligi Kristaus atėjimo į pasaulį. Sunku trumpoj recenzijoj tą teokratijos idėją plačiau aprašyti, panagrinėti. Tik skaitydamas tą idėją supranti ir pajunti. Tame veikale skaitytojas ras tiek daug mums dar naujų ir kilnių minčių apie Šv. Raštą, Kristaus atėjimą, Jo įsteigtą Bažnyčią, Dievo darbus žemėje, žmonijos istorijos eigą, — kaip nė vienoj ligšiol mūsų spaudoj pasirodžiusių, panašius uždavinius sprendžiančių, knygų. Vl. Solovjavas savo giliu mokslingumu, genijalia intuicija taip giliai gebėjo įžvelgti į Šventraščio paslaptis, surasti jose Dievo Išminties veikimą ir pastebėti pasaulį valdančią Apvaizdos ranką, — kad, skaitant šį veikalą, Senojo ir Naujojo Įstatymo bei tolimesnio Kristaus įstaigos Bažnyčios plėtojimosi istorija skaitančiojo sąmonėj nušvinta visai nauja šviesa, negu iš paprastų Šv. istorijos vadovėlių skaitant.

Šis Šv. Kazimiero dr-jos išleistas ir žinomų kalbininkų išverstas į lietuvių kalbą veikalas yra didelis ir brangus indėlis į mūsų filosofinę literatūrą.

Turime arkivyskupo J. Skvirecko visą Šventojo Rašto vertimą su plačiais kamentarais. Šis Vl. Solovjovo veikalas duoda dar platesnį filosofinį Šv. Rašto aiškinimą ir jį lyg apvainikuoja.

Šio veikalo leidėjai ir vertėjai labai daug prisidėjo krikščionystės mokslui sustiprinti Lietuvoje, o Šv. Rašto pseudokritikams sudavė skaudų smūgį. Kiekvienas nefanatikas inteligentas, blaiviai, žiūrįs į gyvenimą, perskaitęs šį veikalą, nebesiduos šventraščio paslapčių, „aiškintojų“ klaidinamas. O katalikas inteligentas šiame veikale ras puikios medžiagos ir savo paties tikėjimui sustiprinti ir į laisvamanių priekaištus atsakyti.

Kalbos atžvilgiu veikalui nieko negalima prikišti. Jį vertė kalbininkai, mūsų skaitančiai visuomenei gerai žinomi ir jau daug jai nusipelnę savo darbais. *St. Dabušio* vertime yra naujai nukaltų žodžių, kurie praturtins mūsų kalbą. Už tai St. Dabušiui turime būti dėkingi, kad jis įdomiais posakiais ir naujadarais mėgina nusakyti tas sąvokas, kurios kitose kalbose seniai surado tikslų išreiškimą, o mūsų kalboje jų labai trūksta. Ir tai labai suprantama, nes tautos sąmonė savaime auga, kinta, tobulėja, o kartu su ja turi kisti, tobulėti ir kalba, ogi mūsų kalba, ilgai nebuvo mokslo veikalui vartojama, todėl ir mokslinių terminų neįsigyta evoliucijos keliu, o reikia dabar jų kalte prikalti, gaminte prisigaminti. St. Dabušio drąsus kartais tiesiog radikališkas naujų terminų kalimas yra tik sveikintinas žygis.

1. Ar skaitai „Ateitį“ ištisai, ar išsirenki tik mėgiamus dalykus? Ką išsirenki?

2. Kurios srities straipsnių „Ateičiai“ ypač reikėtų (Lietuvos ir užsienių visuomenės gyvenimo, literatūros, meno ir apskritai kultūros istorijos, meno filosofijos — estetikos, literatūros teorijos, didžiųjų vyrų bijografijų, gamtos, jos filosofijos, religijos ir kitokių)?

3. Ar labai moksleivija domisi šachmatais, ar tas susidomėjimas pateisintų „Ateity“ įvedimą šachmatų skyrių?

4. Kuria kryptimi turėtų būti vedamas sporto skyrius: ar nušviesti mūsų ir užsienių sporto pažangą ir pasiektus rezultatus, ar duoti sporto teorijos ir praktiškų nurodymų?

5. Dailiosios literatūros vertimai, literatūros nagrinėjimai bei istorija ar turi tik praplėsti mokykloj gaunamas žinias, ar duoti ir visai naujų žinių (sakysim, rašytojai neįtraukti į m-lų programą)?

6. Ar įvestinas „Jaunųjų skyrius“, kur būtų spausdinama tik moksleivių atsiųstoji medžiaga?

7. Kurių ypatingų pageidavimų reiški dėl „Ateities“ turinio, iliustracijų, techninio sutvarkymo, viršelio ir kt.?

Malonėkite atsakymus siųsti ligi 1934 m. Sausio m. 20 d. Kalėdų atostogų metu pagalvokite ir parašykite. Juo didesnis skaičius atsakys, juo geriau pažinsime, koks turi būti mūsų žurnalas, juo sėkmingiau jį tobulinsim. Terašo visi skaitytojai!

Valančius šaukia

Pirmą kartą apie blaivybę Valančius prabilo prieš 75 metus. Tuomet, kai įsteigė bažnytinę blaivybės broliją. Toji brolija buvo lyg mūsų sesučių gražutė juosta, kuria buvo apjuosta visa Lietuva. Darbas buvo įkvėptas Kristaus mokslo. Darbas naujas, bet jam ramstis paimta tvirtas ir senas — pati Katalikų Bažnyčia. Tiek blaivybės skelbimas, tiek pasižadėjimai negerti buvo daromi bažnyčiose. Blaivininkų sąrašus darė bažnyčios žmonės kunigai, o visą tą reikalą tvarkė stipri, nepalenkiama Vyskupo Valančiaus ranka.

Įsidėmėkim: blaivybei panaudoti toji pati Katalikų Bažnyčia, kurią įskiepijo Lietuvai Vytautas Didysis ir į kurios narius įsirašė patsai Didysis Kunigaikštis ir jo ministeriai su visais didikais, pagaliau visais lietuviais. Vadinasi, blaivybės audeklui panaudota tikrai seni lietuviški apmatai. Ir jie pasirodė stiprūs ir patikimi.

Vyskupo ranka patraukė ir dvarininkus. Jie ėmė naikinti kryžkelėse pastatytas smukles, kuriose šeimininkavo visoki perėjūnai. Jie pamatė, jog girdydami žmones, jie silpnina tikėjimą, ardo sveikatą, spaudžia žmonių kraują ir ašaras, žodžiu, pūdo

visą brangiąją Lietuvą. Ką mes matom? — Dvarininkai blaivybę remia drauge su šiaip žmonėmis. Vadinasi, visa tauta, visi žmonės tarnauja šventam blaivinimo darbui. Mat ką gali padaryti vienybė! Ano meto Lietuvos blaivybe šiandien net lenkai ir kiti mūsų kaimynai stebisi. Iš praeities galim stiprybės semti.

Blaivybės darbas yra šventas. Šventi gi dalykai yra amžini. Rusai su Muravjovu bandė palaužti blaivybės medį. Bet prieš 25 metus iš jo šaknų iškerojo dabartinė mūsų Blaivybės Draugija. Ji mito Valančiaus žodžiais ir užsidegimą sėmė iš jo brangių surašytų blaivybės ganytojiškų laiškų. Daug vyrų ir moterų pasižymėjo jau prieš Didįjį Karą.

Atstatant Lietuvos Valstybę, ypačiai užsidegė jaunimas. Ir mieste ir kaime, ir moksleiviai, ir studentai ir šiaip jaunuoliai. Juos sušildė ir patraukė blaivybės saulė. Mes turim pasakyti, jog Lietuvos jaunimas yra kilnus ir stiprus kaip perkūnas. Jo valiai negali priešintis jokie prietarai ir sunkenybės. Kai jis panori — tai ir padaro. Jaunieji lietuviai, jaunosios lietuvės, nuo Jūsų pareina, ar mūsų brangi Tėvynė bus blaivi, kultūringa, laiminga ir galinga. Kaip mažas kupstas paverčia didelį šieno vežimą, taip nešvari girtybė pamažu pūdo Lietuvą.

Sugriovėme Kauno tvirtovę, bet ar galima gyventi be tvirtovių? — Ne ir ne. Reikia jų ne vienos (kaip nelaimingi rusai pastatė), bet... pustrečio milijono. Kiekvienas lietuvis ir kiekviena lietuvė turi savo dvasioje sukurti tvirtovę. Jos cementas turi būti blaivybė ir abstinencija. Tuomet mūsų niekas nenugalės. Tikrai nenugalės! Nei orlaiviais, nei nuodingomis dujomis. Jei taip bus, Lietuva iškils į pirmųjų valstybių eiles. Ir, anot Valančiaus, visas pasaulis ja gerėsis.

Dvigubą jubilėjų švęsdami mes skelbiam, jog blaivūs turi būti ir mokyti ir nemokyti, ir vadai ir šiaip žmonės. O mūsų vaikučiai? Kaip gėlė vysta nuo nuodų, taip vaikai nuo svaigalų. Juk ir Valančius geriausią blaivybės šūkį metė jaunimui. Jis net nurodė jam priemonę — giesmę bei dainą.

Valančius dirbo su Dievu ir Kristaus Motinos globai pavedė visą blaivią Lietuvą. Ir mes dirbsime su Dievo, dangaus ir žemės Viešpaties palaima.

Mes šaukiame į šventą blaivinimo darbą, ne mes, bet patsai Valančius šaukia!

Dvigubą jubilėjų, būtent, 75 met. nuo blaivybės brolijų ir 25 m. nuo L. K. Blaivybės Draugijos įkūrimo mes minim pirmuoju Lietuvos Priešalkoliniu Kongresu. Jis bus šių metų gruodžio mėn. 30 ir 31 dienomis Kaune, Tėvų Jėzuitų Gimnazijos rūmuose (Rotušės aikštėj).

Ten pat rengiama ir didelė priešalkolinė paroda.

Į Pirmąjį Priešalkolinį Kongresą kviečiame visus lietuvius!

Lietuvių Katalikų Blaivybės Draugijos
Centro Valdyba.

1933 m. „Ateities“ turinys

DAILIOJI LITERATŪRA.

Eilėraščiai

Audronytis, Br., * 68.
Binkevičius, P., Palik mane 212.
Brazdžionis, Bern., O jei aš... 4, Anapus jūrių ir Kel'onė į naktį 500
Jakštas, J., Trumpas jo kelias 68.
Gailiūnas, Pr., Debesų syla 67.
Lingis, J., Du vagys 265, Palikai mane 392, Uventiūra 392, Saulėlydžiams gęstant 456.
Linkevičius, Myk., Krūtinė pavasariu klieda 132, Paskundimas Jėzui 212, Amen 258, Liūdnas paklausimas 501.
Markaitis, P., Pavasarį 196, Už nežinių 456.
Mikulevičius, J., Žodis 329, Dulkės 438, Rex 455, Dalai lama 455.
Paplauskas, A., Laukinis ilgesys 265.
Proscevičiūtė, Vl., Iš anų dienų 67, * * * 250, Kaip vėlinės 438.
Rasimavičius, Br., Ne Soldine 534
Vaičiulaitis, A., Vaizdai 22.
Zupka, K., Naktų preliudija 132, Visas gyvenimas 196, Mūsų meilė 258, Ateisi, Dieve 501.
Žitkevičius, L., Damazui Kazėnui 183.

Beletristika

Blaumanis, R., Vyndedzėj greit bus vestuvės *Domutės* vert. 419.
Bojer, J., Su tėvo lavonu *M. Jurkyno* vert. 176.
Czeska, M., Dvdvyris *Krisiūno* vert. 104.
Čechov, A., Pabėgėlis *D. Urbo* vert. 50.
Keller, P., Eina į bažnyčią 513.
Mazalaitė, N., Naktis katakombose 11, „Vita nostra brevis est“ 213
Mikulevičius, J., Moteris 274.
Orija, J., Keršto pažadas 457.
Povilonis, J., Rudens vakaro pasaka 406, Šarmotos liepos 502.
Sakuntala *St. Būdavo* vert. 74.
Tamulaitis, Vyt., Jūrių mergelė 344.
Zerkaulen, H., Kliaudijus Pijus grįžo *J. Mikulevičiaus* vert. 482.

STRAIPSNIAI

Baldus, Al., Albertas Didysis 102.
Barauskas, K., IV tragedijos aktas 156.
Bauba, K., L. K. Mokslininkų suvažiavimas 180.
Bendoravičius, A., Mūsų Klaipėda 45.
Beicht, K., Elgesys gatvėje 120, Akys 187, Rankos 249.
Blauždžiūnaitė, Iz., W. R. Wagneris 332, 415.
Būdavas, St., Vaižganto kūryba 266.
Chateaubriand, Bendras visatos reginys 310.
Čalutka, M., Lodovico Ariosto 470.
Dovydaitis, Pr., Sveika 380, Šis tas apie Knygų Knygą 388, Kristaus valdovo šventė 432, Kas yra tikras filosofas 449, Sveikas, 497.
Eretas, J., Jo Ekscelencija 361.
Fiedler, E., Apie meilę, dainą ir šelą 95, Išmintingieji ir kvailiai 259, Kristaus ženklas 507, *Vaitiekūno* vertimai.
Gobis, J., Malda ir laisvė 147, Apie dvasios aristokratizmą 465.
Graževičius, Alb., Pilnutinė nepriklausomybė 69.
Grigaliūnas-Glovackis, G., Grafas Szechenyi 474.
Gustas, J., S. S., Ačiū, nerūkau 108.
Ivanauskas, M., Cheminis karas 112.

Jakštas, A., Ateitininkų ideologija 330.
K. B., Gerai, aš pamėginsiu 42, 250 „Ateities“ nr. 324.
Kavaliūnas J., Iš universitetų istorijos 372.
Lingis, J., Kas pavasarį bus laimingas 56, H. Zerkaulen 489.
Linkevičius, M.. Tumas — kunigas 291.
Lizdeika, K. K., Laiko dvasia 326.
M. J., „Silkės“ 529.
Masionis, A., Fridrikas Ozanamas 23, 82, 164.
Mikulevičius, J., A. Strazdas 203, Žengiame į priekį 321, Šventojo Rašto vertėjas 385.
Možūraitis M., Nekalčiausioji mergelė 223.
N., Pr., Gustaičio kūryba 90.
Ozanamo laiškai 298.
Redakcija, Šventieji metai 1, Kovojau gerą kovą 65, Velykų varpai 129, Amžinasis moteriškumas 193, Tumui prisiminti 194, Linksmų atostogų 257, Kražių dramai priminti 481.
Salys, A., Rašybos reforma 161.
Schlund, O. F. M., Katalikybė ir tėvynė 5.
Šukys, Ad. Br., Ateities žygis 412, Vardai plienu skambą 427, Dinamitas skelbia taiką 440.
Varstis, D., „Aušros“ dailioji literatūra 133, 126, 284.
Virbickas, J., Kruvinoji Kražių drama 517.
Viullermet, F. A., Nėra žmonių 240.
Zach, Liberalizmo esmė ir propaganda 294.

SPORTAS (veda Vaitonis)

140, 493, 535.

MIRUSIEJI

60, 121, 150, 189, 251, 439.

APŽVALGA

59, 63, 125, 192, 252, 314, 382, 443, 494.

KNYGOS

62, 123, 3—4 nr. viršelis, 255, 315, 445, 495, 532.

KITI DALYKAI

Moksleiviai atsako 183, 244; 5 minučių konkursas 191; Keliaujam į šiaurės ašigalį 202, 434; „Drang nach Osten“ 302; Laiškas 318; Rinkime žodžius — 6—7 nr. viršely, Anketa 540, Valančius šaukia 541, Parašykit novelę 544.

PARAŠYKITE NOVELĘ

Skelbiame naują konkursą: kas parašys geriausią novelę iš moksleivių gyvenimo. Novelė neturi būti ilgesnė kaip šeši spaudos puslapiai, vaizduojanti tikrą, ne sugalvotą moksleivių gyvenimą, nušviečianti aplinkos įtaką moksleiviams, jų santykius su tėvais, arba su mokytojais, arba su šeimininkais, pas kuriuos jie gyvena, arba su draugais, su Bažnyčia ir jos atstovais.

Už geriausias bent 5 noveles skirsime dovanas.

Noveles siųskite ligi Vasario m. 1 d. Ne vėliau!

Red. *J. Mikulevičius.* -:- Vyr. ats.red. ir leid. **Pr. Dovydaitis**

PUTINO Altorių Šešėly. III d. Išsivadavimas jau išspausdinta. Kaina Lt. 5,— .

Be to, „Sakalo“ b-vė išleido mūsų jaunųjų rašytojų poetų šiuos naujus veikalus:

1. *A. Vaičiulaičio* VIDUDIENIS KAIMO SMUKLĖJE. Geriausios novelės. Kaina Lt. 2,50.
2. *J. Kossu-Aleksandravičiaus* IMAGO MORTIS. Antroji lirikos knyga. Kaina Lt. 2,—.
3. *Bern. Brazdžionio* KRINTANČIOS ŽVAIGŽDĖS. Eilėraščiai socijaliniai, ekonominiai, tėvynės meilės, religinio pobūdžio ir lirika. Kaina Lt. 2,50.

BAIGIAMA SPAUSDINTI:

1. Mandzoni SUŽIEDUOTINIAI. Gražiausias italų romanas.
2. *B. Prūso* FARAONAS. Vertė *J. Strazdas-Jaunutis.* Labai gausiai iliustruotas garsus istorinis romanas.
3. *Jean de la Brète* MANO DĖDĖ IR MANO KLEBONAS. Vienas įdomiausių prancūzų romanų. Vertė *A. Vaičiulaitis.*
4. *Maj. Petkūno redag.* CHEMINIS KARAS ir kaip nuo jo apsisaugoti. Aktualiausia šių dienų knyga.

Išspaustos knygos gaunamos visuose knygynuose ir „Sakalo“ b-vėje, Kaunas, Putvinskio g. 14, telef. 29-98.

Kas norite gauti

arba esate užsirašę „Gamtos draugo“ ekskursijos fotografijų ir dėl kurių nors priežasčių dar negavote, prašome kreiptis šiuo adresu: *Leonas Dainys:* Kaunas, Italijos g-vė 63.

Nė vieno inteligento nėra,

kurs nenorėtų suprasti moderninio Lietuvos ir užsienio gyvenimo, kurs nenorėtų žinoti naujausių žinių iš literatūros, meno, mokslo ir visuomenės gyvenimo, kurs nenorėtų matyti naujausių meno kūrinių reprodukcijų ir geriausių mūsų fotografų vaizdų, kurs nenorėtų įeiti ir dalyvauti įdomiam šių dienų kultūros gyvenime ir todėl visi skaito ir užsiprenumeruoja savaitinį iliustruotą kultūros gyvenimo žurnalą

„Naująją Romuvą“,

kuri metams kainuoja 24 lit., pusm. — 12 lit.; stud ir moksl. 25% nuolaidos. Vienam neišsigalint šios sumos sudaryti, galima susimesti daugiau. Kas ligi 1934 m. sausio 10 d. išsiųs Administracijai metinę prenumeratą, *gaus vieną iš šių knygų:* 1. *A. Jakšto-Dambrausko* Mokslas ir tikėjimas; 2. *V. Mykolaičio-Putino* Valdovas; 3. *V. Krėvės* Likimo keliais; 4. *J. Keliuočio* Granitas (naujosios literatūros almanachas); 5. *O. V. Milašiaus* Poemos; 6. *Vaižganto* Šeimos vėžiai ir Jumoristika; 7. *Bern. Brazdžionio* Amžinas žydas; 8. *St. Anglickio* Žingsniai prie sfinkso; 9. *Šekspyro* Venecijos pirklys; 10. *B. Shaw* Amerikos karalius; 11. *Žulavskio* Ijolė ir mirtų vainikas; 12. *Dr. A. Juškos* Astronomijos vadovėlis; 13. *J. Paukštelio* Užgrobtoj žemėj; 14. *El. Ožeškienės* Mejeris Ezofavičius; 15. *Th. Moreux* Iš kur mes ateiname; 16. *Th. Moreux* Kas mes esame.

N. Romuva, Kaunas, Laisvės al. 31b.

100 egz.

V. Šekspyro

„Venecijos pirklio“

skiriama dovanomis 1934 metų „Ateities“ skaitytojams. Po knygą laimės **kas trečias asmuo iš pirmųjų trijų šimtų anksčiausia apsimokėjusių 1934 metų „Ateities“ prenumeratą.**

O kas nori „Ateiti“ dovanai skaityti 1934 metais, tesurenka jai 10 skaitytojų moksleivių (po 6 lt.) ar penkis — nemoksleivius (po 15 lt.). Dvigubai tiek surinkę galės gauti dar ir kitų dovanų (pagal pageidavimą): ankstyvesnių metų „Ateities“ komplektų, 1925 metų „Židinio“ komplektą, „Gamtos Draugo“ 1929 — 1933 m. komplektų ir t. t.

Be to, visi metiniai apsimokėję pr-riai turi teisę nemokamai gauti 12 sąsiuvinių bet kurių metų „At.“ komplektams pasipildyti arba pilnus pageidaujamų metų komplektus persiuntimui teatsiųsdami po 10 cnt. sąsiuviniui. Žinokite, kad tik moksleivių pastangomis „Ateitis“ žengia į dvidešimt ketvirtuosius metus, tad galite spręsti kiek moksleiviai dar prieš Jus dėjo pastangų, gal ir sunkesnėmis nei šiandien sąlygomis, kad tas žurnalas įstengtų gyvuoti ir būti jų draugu ir patarėju mokyklos suole. Ar tad Jūs negalėtumėt pasekti jų pavyzdžiu ir padėti „Ateičiai“ susidaryti tinkamas sąlygas toliau sėkmingai tarnauti jūsų reikalams?

Pr-tos kaina: Lietuvoje metams 15 lt., pusm. 8 lt. Moksleiviams: metams 6 lt., pusm. 3 lt. Užsieny: metams 20 lt., pusm. 10 lt.; moksleiviams perpus pigiau.

Adr. „Ateitis“, Kaunas, Laisvės Al. 3.

Šio n-rio kaina Lt. 1,75.